

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 90 lir

Leto XXVIII. Št. 26 (8119)

TRST, torek, 1. februarja 1972

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknem, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Dobrodoša« v Gocvu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 pa v tiskarni »Slovenija« v gozdu pod Vojskem pri Idriji. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasluženi Evropi.

NA IZREDNEM ZASEDANJU BRITANSKEGA PARLAMENTA V WESTMINSTRU

Priistransko poročilo notranjega ministra o pokolu v londonderryjski katoliški četrti

Ulstrska poslanka Bernadette Devlin prisilila kľofuto ministru Maudlingu - Predsednik vlade republike Irske Lynch je predložil načrt za rešitev ulstrske krize - Sedem katoliških duhovnikov obtožilo angleške vojake namernega umora 13 manifestantov

LONDON, 31. — Po večerajših ostrih spopadih med policijo in demonstranti, v katerih je izgubilo življenje 13 mladih Ircev, je danes položaj v Ulstru normalen, čeprav je napetost skoraj otipljiva. Britanski poveljniki so ukazali vojakom, naj bodo v stanju pripravljenosti, ker je organizacija IRA zagrozila z represalijo zaradi večerajšnjega pokola demonstrantov. Govori se tudi, da je poveljstvo odpomniškega gibanja v Londonderryju dalo ukaz svojim ljudem, naj streljajo na angleške vojake.

Tudi v Londonu je bilo danes zjutraj zelo »vroče« v pričakovanju zasedanja britanskega parlamenta, ki se je polnočno razpravljal o neredih v Ulstru. Angleška vlada je sklenila, da bo o večerajšnjih dogodkih poročal minister za notranje zadeve Maudling, namesto podtajnika, ki po navadi poroča o položaju v Ulstru.

Med Maudlingovim poročilom v parlamentu je prišlo do nenavadnega incidenta. Ulstrska poslanka Bernadette Devlin je namreč napadla ministra in mu prisilila dve zasukanci, ker je po njenem mnenju notranji minister neobjektivno poročal o večerajšnjih dogodkih. Posredovali so nekateri drugi poslanci, ki so odstranili Devlinovo, dokler se ni pomirila.

Maudling je v svojem poročilu v bistvu potrdil verzijo dogodkov, ki so jo dale britanske vojaške oblasti. Po poročilu iz vojaških krogov, naj bi namreč demonstranti povzročili ostro reakcijo britanskih padalcev. Vojaki trdijo, da so ostrostrelci začeli streljati na vojake, ti pa so odgovorili s samimi šestimi strelji v zrak. Minister je tudi dejal, da so vojaki ravnali po navadnih navodilih, in sicer, da morajo aretirati kršitelje zakona in po možnosti omejiti nered. Ob tej ministri trditvi je Devlinova vztrajala in očitala Maudlingu, da je morilec in lažniivec. Ulstrska poslanka je zahtevala od predsednika zbornice dovoljenje, da ugovarja ministru, ker je bila edina navzoča na kraju

incidentov. Ko ji predsednik tega ni dovolil, je Devlinova zapustila svoj prostor in napadla ministra.

Maudling je tudi dejal, da bo angleška vlada uvedla strogo preiskavo o dogodkih v Londonderryju, odločno pa je odbil možnost mednarodne preiskovalne komisije, ki naj bi dognala povod za nered v londonderryjski katoliški četrti Bogside, kot je večeraj zahteval predsednik Irske republike Lynch. Novico o preiskavi o večerajšnjih dogodkih je zelo pozitivno ocenil voditelj laburistične opozicijske stranke Wilson, ki pa je dodal, da mora biti preiskava javna. Po njegovem mnenju preiskava sama ne bo zadostna rešitev za položaj v Ulstru, kjer je edina možna rešitev politična. Bivši premier je tudi ponovno predlagal svoj načrt za rešitev ulstrske krize, in sicer predvsem prvo točko tega načrta, ki predvideva večstranske pogovore med vsemi zainteresiranimi strankami.

Debatna o položaju v Ulstru se bo nadaljevala jutri popoldne. Sedem katoliških duhovnikov, ki so bili večeraj navzoči pokolu manifestantov v Londonderryju, je danes z zelo ostro izjavo demantiralo verzijo o dogodkih v Bogside, ki jo je dal britanski minister za notranje zadeve. Duhovniki v svoji izjavi dobesedno obtožujejo poveljnika britanskih padalcev namernega umora, poveljnika vseh angleških sil pa sodelovanja v namernem umoru. »Poleg tega obtožujemo britanske vojake, da so brez diskriminacije streljali proti bežečim množici in so uživali nad trpljenjem ranjenecov. Preprečili so tudi vsako zdravniško in duhovno pomoč umirajočim.«

V svoji izjavi duhovniki tudi demantirajo trditve britanskih poveljnikov, da bi kdo streljal na vojake preden so ti začeli s svojim smrtonosnim napadom. »Britanski padalci so navadno profesionalni kriminalci, ki se ne ločijo od teroristov razen v uniformah, katere jim dajejo videz dostojnosti,« zaključujejo duhovniki v svojem poglasu.

Danes popoldne se je sestala tudi vlada republike Irske. Na seji je predsednik vlade Jack Lynch predložil načrt za rešitev krize v Ulstru. Po načrtu irskega premiera bi morali britanski vojaki nemudoma zapustiti Severno Irsko, angleška vlada bi morala preključiti zakon o preventivni aretaciji in bi morala nato pripraviti konferenco vseh zainteresiranih strank, na kateri bi morali pripraviti dokončni načrt za rešitev severnoirske krize.

Lynch je tudi podprl verzijo o incidentih, ki jo je dala organizacija IRA, to se pravi, da so angleški vojaki začeli brez razloga nenadoma streljati na zbrano

množico. Zunanji minister republike Irske Hillery je danes odpotoval na obisk v države prijateljice, da bi osebnostno razložil načrt za pomiritev Ulstra. Izvedelo se je tudi, da bo minister jutri zvečer prisel v New York, kjer se bo sestel s predstavniki združenih narodov, nato pa bo odpotoval v Kanado, kjer bo imel pogovore o ulstrski krizi.

Irska vlada je poklicala nazaj v Dublin svojega veleposlanika v Londonu. Glasnik republike Irske je izjavil, da je vlada poklicala v domovino svojega predstavnika v zvezi s večerajšnjimi incidenti v Londonderryju, vendar je dodal, da republika Irska ne bo prekinila diplomatskih odnosov z Londonom in iploske veleposlanstvo bo še naprej

redno opravljalo svoje posle. Pozno popoldne je britansko vojaško poveljstvo v Ulstru izjavilo, da so bili med demonstranti, ki so jih večeraj ubili angleški vojaki, tudi štirje predstavniki odpomniškega gibanja, ki so jih britanske oblasti iskale že dalj časa. To vesp pa so odločno demantirali sorodniki žrtv, ki so na tiskovni konferenci izjavili, da nihče izmed njihovih svojcev ni pripadal organizaciji IRA.

Danes popoldne so v Ulstru eksplozirale tri bombe. Najhuje posledice je imel eksplozivni naboj, ki je eksploziral v neki belfaški središčni trgovini in ki je povzročil veliko materialno škodo in deset ranjenecov. Bomba je eksplozirala tudi na sedežu britanskega veleposlanstva v Dublinu, vendar ni povzročila verislike škode.

RAZLIČNA STALIŠČA O REFERENDUMU

Resne težave pri obnavljanju vladne koalicije levega centra

Saragat sprašuje KD, če v resnici hoče predčasne volitve - Nobene napovedi o štiristranskem sestanku

RIM, 31. — Vse kaže, da je Colombo v resnih težavah in da mu ni uspelo odstraniti z dnevnega reda osnovne zapreke za sestavo vlade, ki jo predstavljajo razporki in referendum. Zaradi tega mu danes tudi ni uspelo sklicati štiristranskega sestanka, ki bi moral biti po vseh napovedih jutri, ko bi se morali partnerji levega centra odločiti za vladni program. Jasno pa je, da je tak sestank brez smisla, če se prej ne dogovore.

Zaradi tega je bila danes v središču pozornosti izjava Saragata, ki je ugotovil, da je resnično vprašanje, če so se demokristjanski voditelji že odločili za predčasne volitve in če so se za kaj takega odločili, ali nameravajo iti na volitve s sedanjjo vlado ali z enobarno vlado. V takem primeru bi bilo prav, da to takoj povedo in tako omogočijo drugim strankam večino, da odločajo. Značilno je že dejstvo, da je predsednik republike povelil Colombo širok mandat, voditelji KD pa so ta mandat zožili. Po drugi strani pa izjave demokristjanskih voditeljev o referendumu in o razporkih pričajo, da so kaj malo pripravljeni za sestavo nove vlade levega centra. KD ima pravico izbirati svojo pot, toda tudi druge stranke imajo pravico vedeti, kaj se v resnici hoče.

Danes so se na pobudo socialističnega senatorja Jannellija sestali predstavniki strank, ki zagovarjajo razporki. Jannelli je povabil Pieraccinija za PSI, Buffalinija za PSUP, Ciferellija za PRI, senatorko Carrota za neodvisno levico in poslanca Cottoneja za PLI. Jannelli je po sestanku dejal, da so ugotovili nujnost nagle rešitve ter da mora KD povedati svoje mnenje v odnosu na zakonski predlog Carrota.

V bistvu se je torej obnovila laična fronta, v kateri je prišlo v zvezi z volitvami predsednika republike do dokaj globokih razpok. Buffalini je po sestanku dejal, da je treba lovčati med dvema zakonskima predlogoma. Večina in tudi komunisti so za to, da se razpravlja o predlogu Carrota in torej o predlogu izpremembe sedanjega zakona o razporkih. Istotako so pa načelno tudi za predlog Ballardini, ki predvideva odložitve referenduma, vendar pa bi radi vedeli, kakšne spremembe se lahko vnesejo, da bodo lahko ta zakonski predlog točneje ocenili.

Kot določeno spremembo ali izpopolnitev zakonskega predloga Ballardini je danes predsednik PSI Talanasi predlagal drugo varianto in sicer, da bi z zakonom odločili, da ni mogoče izvesti referenduma v zadnjem letu normalne poslovne dobe parlamenta.

Za socialiste je Pieraccini po sestanku laičnih strank dejal, da s svojim predlogom Ballardini niso hoteli odstraniti z dnevnega reda morebitne izpremembe zakona o razporkih. Na današnjem sestanku so podčrtali nujnost hitrih ukrepov, saj ni mogoče podaljševati vladne krize v položaju, ki zahteva takojšnje ukrepe in odločno akcijo.

Vzporedno s tem je bilo tudi več drugih sestankov. Tajnik KD Forlani se je sestel s tajnikom PLI Malagodiem. Govorila sta o vsem, predvsem pa o referendumu in vse ka-

SEJA MEDNARODNE KOMISIJE ZK SZDLJ

Priprave za konferenco v Bruslju o evropskem sodelovanju in varnosti

Študijska delegacija krščanske demokracije iz Italije v Beogradu gost Inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo

(Od našega dopisnika)

BEograd, 31. — Mednarodna komisija zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije je sprejela na današnji seji sporočilo o pripravah za konferenco o evropskem sodelovanju in varnosti, ki jo pripravljajo politične, družbene in druge organizacije evropskih držav in bo predvidoma od 2. do 5. junija v Bruslju pod naslovom: »Konferenca zastopnikov javnega mnenja o evropski varnosti in sodelovanju«. Na konferenci bodo enakopravno sodelovale vse organizacije evropskih držav brez diskriminacije, ki za to izrazijo željo. Na konferenci bo sodelovala tudi jugoslovanska delegacija, ki jo bodo sestavljali zastopniki raznih družbenih in političnih organizacij, javnih in političnih delavcev.

Na nedavnem pripravljalnem sestanku v Bruslju, katerega so udeležili zastopniki okrog 50 organizacij iz 27 evropskih držav, so bili tudi zastopniki Socialistične zve-

ze delovnega ljudstva Jugoslavije. Člani mednarodne komisije zvezne konference SZDLJ so na današnjem sestanku sprožili pobudo, da se v Jugoslaviji organizira simpozij o evropskem sodelovanju in varnosti, na katerem bi jugoslovanski politični in javni delavci prikazali svoje poglede o sodobnih gibanjih v Evropi.

Kot gost Inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo je prisel sinoči v Jugoslavijo 10-članska študijska delegacija italijanske demokristjanske stranke, katere člani so senatorji, poslanci in druge politične osebnosti. Med večdnim bivanjem v Jugoslaviji se bo delegacija sestala z zastopniki zvezne skupščine, zvezne komunistov, socialistične zveze in z drugimi osebnostmi političnega, gospodarskega in kulturnega življenja Jugoslavije. Na beograjskem letališču so sinoči delegacijo pričakali in pozdravili ravnetelj Inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo Leo Mates, zastopniki socialistične zveze in dru-

ge osebnosti ter zastopniki italijanskega veleposlanstva. Člani študijske delegacije italijanske demokristjanske stranke so danes popoldne obiskali Inštitut za mednarodno politiko in gospodarstvo, kjer jih je ravnatelj Leo Mates seznanil z vlogo in delovanjem socialistične zveze v jugoslovanskem družbeno - političnem življenju. Poleg Belovskega so se razgovorov udeležili Ilica Lovrić, Dušan Ičević, Jože Božić, Nebojša Vuković. Danes popoldne je ravnatelj Inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo Leo Mates v hotelu »Jugoslavija« priredil kosilo v čast svojih gostov, ki odhajajo jutri na dvodnevni obisk v SR Makedonijo. Poleg Skopja bo študijska delegacija italijanske demokristjanske stranke obiskala Ohrid.

B. B.

Zdravstveno stanje Vesne Vulović se je znatno izboljšalo

PRAGA, 31. — Zdravstveno stanje edine preživele osebe nesrečenega jugoslovanskega letala na progi Stockholm - Beograd stevarstva Vesne Vulović je danes, peti dan po nesreči, občutno boljše. Kljub temu so zdravniki ponovno odložili njen prevoz v kliniko v Prago, ker trenutno ni potreben noben kirurški poseg. Stanje Vesne se je tako popravilo, da se lahko še pogovarja in se zanima za nekatere družinske zadeve. Zanimivo je, da kljub prelomu hrbtnice ni ostala paralizirana. Že samo dejstvo, da je pri padcu z 10.000 m višine ostala pri življenju, je pravi čudež. Vesna se zaveda, da je v bolnišnici, misli pa, da je v Sloveniji.

Českoslovaške oblasti so danes zaprosile jugoslovanske oblasti, da jim pomagajo pri preučevanju pretrganega zanimanja jugoslovanskega novinarja za delo komisije, ki preiskuje vzroke nesreče in za zdravstveno stanje poškodovane Vesne. S českoslovaške strani se poudarja, da je njihova želja, da se čimprej ugotovijo vzroki nesreče in da se Vesni Vulović iji zdravniški zagotovijo potrebni nudi. Zato je od danes preprečen vsak stik z zdravstvenimi in njenimi starši, ki stanje v bolnišnici in njenim stanju, da bo do v bodoče vse potrebne informacije v zvezi s preiskavo in zdravstvenem stanjem poškodovane dale agenciji CTK in Tanjug.

Strokovnjaki v Kopenhagnu in Stockholm in zastopniki jugoslovanskega Aerotransporta so danes označili kot senzacionalno in netočno vest, ki jo je pred dnevi objavil danski list »Berlingske Tidende«, nakar jo je povzela švedska televizija, da je nesrečo jugoslovanskega letala povzročil startni motor. Ta motor je, kot poudarjajo, vgrajen v rep letala DC-9 in služi samo za aktiviranje reaktivskih motorjev. Toda »DC-9« lahko leti tudi brez startnega motorja, v tem primeru se motorji aktivirajo na letališču s posebno baterijo.

DANES

na športni strani

Schranz ni amater! Tako je odločil v Sapporu Mednarodni olimpijski odbor in ga črtil iz seznama olimpijskih tekmovalcev.

Triestina vztraja Tržaški ligas je v nedeljo zmagal in tako nadaljuje z naskokom na prvo mesto lestvice.

»Marcialonga« Izredna udeležba na tem mednarodnem maratonskem smučarskem teku.

Občni zbor Poleta Openski športniki so položili obračun svojega enoletnega delovanja.

Borovi ligaski nastopi Borovi odbojkarji (B liga) in košarkarji (D liga) so bili v zadnjem kolu premagani, vendar so odbojkarji odigrali eno svojih do sedaj najboljših tekem.

Mlade odbojkarice Sokol in Bor A sta si že zagotovila napredovanje v finalno skupino odbojcarskega prvenstva mladink.

Lahek uspeh krasovk V ženski namiznotenki ligi je Kras izbeževal v nedeljo v Nabrežini gladko zmago.

Bernadette Devlin obkrožena s časniki, ko je oklofutala britanskega notranjega ministra Reginalda Maudlinga

SEVERNOVIETNAMSKI NAČRT ZA MIR V INDOKINI

Hanoj zahteva brezpogojni umik vseh ameriških čet iz Vietnama

Čuenlaj pravi, da ne bo mogoče končati vojne v Indokini, če bodo ZDA vztrajale pri svojem načrtu

PARIZ, 31. — Severnovietnamska delegacija na pariški konferenci o Vietnamu je danes objavila v celoti vsebino načrta za mir v Vietnamu, ki ima 9 točk in ki ga je predlagal predsednik Demokratske republike Severnega Vietnama na tajnem srečanju z Nixonovim svetovalecem Kissingerjem, ki je bilo 26. junija lani.

Severnovietnamski načrt je obrazložil danes v Parizu na tiskovni konferenci predstavnik severnovietnamske delegacije, ki je med drugim izjavil, da predsednik Nixon se ni odgovoril na dve osnovni točki načrta Severnega Vietnama. Po uduaril je, da je vlada ZDA prelomila svojo obvezo in povzročila resne ovire za morebitna pogajanja, ko je sporočila javnosti vsebino zahtevnih pogovorov.

Severnovietnamska delegacija je objavila danes tudi Nixonov načrt, ki ga je Kissinger predložil na sestanku s severnovietnamskim predstavnikom 11. oktobra lani. Po drugi strani pa je severnovietnamska delegacija na današnji tiskovni konferenci zanikala nekatere vesti iz Phom Penha, da je prišlo v Pari-

zu do sestanka med predstavnikama kamboške Lon Nolove vlade in predstavnikoma Severnega Vietnama.

Kot poroča tiskovna agencija Ansa, je iz današnje tiskovne konference, ki jo je imel predstavnik Severnega Vietnama v Parizu ob objavi hanojskega načrta za mir, razvidno, da Severni Vietnam ne zavrača v celoti Nixonovega načrta in ne nasprotuje novim tajnim pogovorom, ki so bili prekinjeni oktobra lani po krivdi ZDA. Ista agencija pravi, da se vsebina severnovietnamskega načrta za mir v Vietnamu razlikuje od Nixonovega načrta toliko, kolikor zahteva, da je treba rešiti celotno indokinitalsko vprašanje.

Po agencijskih vesteh, točki pet in šest hanojskega načrta pravi, da morajo ZDA spoštovati ženevske sporazume o Vietnamu in Indokini iz leta 1954, kakor tudi dogovor o Laosu iz leta 1962, ter prepustiti indokitajskim narodom, da sami uredijo svoje notranje zadeve. Da morajo biti obstoječa vprašanja med indokitajskimi državami (pri rešitvi katerih severni Vietnam želi sodelovati), rešene v dogovoru med indokitajski-

mi narodi na osnovi vsestranskega spoštovanja neodvisnosti, suverenosti in ozemeljske celovitosti in na osnovi nemeravanja v njihove notranje zadeve.

Na konferenci je severnovietnamski predstavnik izjavil, da so Američani, kot že nekajkrat poprej, pred objavo zasebnih pogovorov s Severnim Vietnamom močno zaostrili svojo vojaško dejavnost proti Severnemu Vietnamu z letalskimi napadi in topniškimi obstreljevanjem.

Predstavnik Hanoja je naglasil, da ZDA, ko niso odgovorile na dve osnovni točki, odstranitve Van Thieuja in brezpogojni umik ameriških oboroženih sil (vključno vojaških svetovalecev) z uničenjem vseh ameriških vojaških naprav v Južnem Vietnamu, ameriška vlada dokazuje, da hoče nadaljevati s politiko »vietnamizacije« in nadaljnega napada.

Kot poročalo iz Pekinga, je predsednik kitajske vlade Čuenlaj v pogovoru s skupino Amerikanov, ki so na obisku na Kitajskem, izjavil, da ne bo mogoče končati vojne v Indokini, zlasti ne v Vietnamu, če bodo ZDA vztrajale pri svojem zadnjem načrtu o miru.

BENEŠKI DNEVNIK

V NEDELJO V ŠKRUTOVEM PRI ŠT. LENARTU

Uspela protestna manifestacija proti zaprtju opekarne v Čemurju

Paš v sprevedu od Podutane mimo Gorenje Mjerse do Škrutovega

Kot je bilo napovedano in že objavljeno v sobotni številki Primorskega dnevnika je bila v nedeljo, 30. januarja dopolnena protestna manifestacija proti zaprtju opekarne na Čemurju pod Sv. Lenartu, proti brezposelnosti, prisilni emigraciji ter proti špekulacijam, in distribuciji na zemljiščih in za konkretno gospodarske pobude v Nadliških dolinah. Protestno manifestacijo je organiziral odbor za obnovo Nadliških dolin ob podpori društva «Ivan Trnko», društva «Rečana» iz Ljes, Centra za kulturno raziskovanje iz Brda v Terski dolini, skupine duhovnikov «Dom» ter društva izselencev iz Beneške Slovenije.

Zbirališče je bilo v Podutani pod Sv. Lenartom. Ob tu je točno ob 11. uri krenil sprevod, v večini samih mladeničev, po cesti preko Gorenje Mjerse do Škrutovega seveda v spremstvu karabinerjev. V veliki cerkvi pod Gorenjo Mjerse so se končala maša prav tedaj ko je šel sprevod mimo in množica ljudi je v večini odpravljala akcijo, ki je bila prva te vrste v naši zgodovini. Mladenici so nosili na desetine transparentov z raznimi protestnimi gesli. Na čelu sprevoda sta nosila beneska mladeniča velik platneni transparent z napisom v maršreču «Čemod djele doma». Prišli so do Škrutovega, kjer je čakalo že mnogo ljudi in tudi radovednežev. Manjkalo je še petnajst minut do napovedanega ljudskega zborovanja. Zato so manifestanti šli še po sredi Škrutovega in se obrnili na vrhu vasi ter se vrnili na križpotje pred bar Centrale. Ker so organizatorji manifestacije ugotovili, da bi ne mogla sicer velika dvorana v kavarni Centrale sprejeti vseh demonstrantov, so predlagali, da bi bilo ljudsko zborovanje kar na odprtem na križpotju. Množica je predlog sprejela in tako je tudi bilo.

Tu je prvi spregovoril zbrani množici član odbora za obnovo Nadliških dolin prof. Firmino Marinčič iz Azle, ki je hkrati sekretar sekcije PSI za obnovo Šempetra Slovenov. Nadižji ter eden izmed najvidnejših voditeljev socialistične stranke v naših dolinah. V uvodu svojega govora je povedal nekaj smisla, da ne protestiramo samo proti zaprtju opekarne v Čemurju, ampak tudi proti stoletnemu zapostavljanju naših ljudi in proti vsem prenehanim problemom. Obvestil je prisotne, da bo odbor za obnovo Nadliških dolin sprotil obveščal državljane o akcijah, ki se mu bodo zdele potrebne, da bo skliceval sestanke, zborovanja in protestne manifestacije.

Marinčič je predal besedo računovodji Alodi Klodig, ki je najprej prinesel pozdrav zborovalcem društva «Rečana» iz Ljes kot njegov predstavnik in voditelj. Klodig je govoril največ o emigraciji, o tem zaostanem problemu, ki strga materam sinove, ženam možje, otrokom očete. Nato je govoril o «pendolarstvu» ter o tistih družinah, ki so se izselile v Furlanijo, in se ne morejo integrirati v tamkajšnje življenje zaradi različenega pojmovanja življenja samega, različnega jezika šeg in navad.

Za njim je spregovoril prof. Pavel Petrič, član federalnega komiteja KPT, višji predstavnik partije v naših dolinah ter najvidnejši predstavnik odbora za obnovo Nadliških dolin. Petrič je imel najdaljši govor. Čeprav v kratkih obrih je analiziral celotno problematiko Beneške Slovenije. Ugotovil je, da se tu že sto let umetno in nalašč zapostavlja naše gospodarstvo, da se ne rešujejo socialni problemi, da bi tako uničili našo etnično skupnost. In to jim ni dovolj. Tudi naš jezik preganjajo, je rekel govornik.

Sledil je improviziran govor predsednika društva «Ivan Trnko», začetnik je zaradi tega, ker ga je izvajal v domačem slovenskem narčju. Najprej je pozdravil prisotne in imenoval društva, nato povedal, zakaj govori v domačem slovenskem narčju. Naš jezik je bil mnogo let preganjan, jaz pa vam tu nalašč govorim po domače, da bi vam pokazal in dokazal, da imamo prav govoriti tako ne samo po naravnih zakonih, pač pa tudi zato, ker nam daje to pravico ustava italijanske republike. Tudi predsednik društva «Ivan Trnko» je govoril o žalostnem problemu, ki ga ustvarja emigracija in je ugotovil, da se je izselilo v zadnjih 25 letih nad 15.000 ljudi od Kolovrate do Mušev, to so pripadniki naše etnične skupnosti. Poudaril je, da je umrlo v emigraciji več naših mladih ljudi kot v drugi svetovni vojni, ker so bili prišli v tujino brez poklicne in socialne delatnosti na najnevarnejših delovnih mestih. Med nami, ki smo tu zbrani, ni potrebno dosti besed, ker vsi vemo kaj želimo in kaj hočemo, je nadaljeval govornik. Kar sem tu oazil in kar ni v redu, je odsotnost naših županov. Mi se borimo tudi zanje; ali se ne zavedajo, da če bodo šle tako stvari naprej, ne bodo imeli ljudi, da bi jih upravljal. Zakaj ni med nami tistih učiteljev, je vprašal govornik, ali se ne zavedajo, da bodo ostali v šolah brez otrok, če bodo šli po tej poti? Treba je združiti vse sile, da bomo rešili naše gospodarske, socialne in varnostne probleme. Tam, kjer delavci enotno nastopajo, tudi dosežejo svoje pravice.

Naj vam povem samo ta primer: V Navalgiulani v Trstu dela 500 delavcev in uslužbencev.

Delodajalci so zagrozili, da bodo obrat zaprli. Takoj je dežela posredovala in odobrila za rešitev krize 5 milijard. Takoj zatem so nekateri deložni poslanci zahtevali 500 milijonov lir, da bi dali podporo 60.000 obrtnikom v naši pokrajini. Dežela je odgovorila, da nima sredstev. Zakaj je tako odgovorila, je spet vprašal govornik. Zato, ker če ne bi bili dobili rešitev za Navalgiulani, bi 500 delavcev preverčalo avtomobile. Furlanski obrtniki kot naš pa spijo. Našla se bo rešitev vseh naših problemov, če bomo enotno, še v večjem številu kot danes, zahtevali njihovo rešitev, je zaključil predsednik društva «Ivan Trnko» svoje izvajanje. Njegov govor so udeleženci trktrik prekinili s ploskanjem.

Kratek pozdrav udeležencem protestne manifestacije je prinesel tudi poslanec Lizzero in želel, da bi njihova borba žela čim večje in takojšnje uspehe.

H gornjem se kratek komentar: V sprevedu sem bil z mladim delavcem iz Srednjeje. Ta je rekel: «Rečimo da bi se bila zgodila nesreča, da bi bila zrušila opekarne na Čemurju in ubila neke delavce in da bi bil danes njihov pogreb. Brez dvoma bi bili poslali na pogreb svoje vence predstojnik pokrajine, predsednik republike. Ta žalostni pro-

testni sprevod je zame pogreb naše edine tovarne, a ne vidim nobene venge,» je zaključil. Protestna manifestacija je potekala dostojno, mirno, molče, brez kričanja, rekel bi v duhu najvišje državljanske omike, zrelosti in odgovornosti. Vendar je dokazala, da so beneski Slovenci na začetku konca poniznega prenašanja socialističnih krivic.

I. Predan

V Hlodiču občni zbor društva «Rečana»

V soboto, 29. januarja je bil v Ljesah pri Hlodiču drugi redni občni zbor kulturnega društva «Rečana». Na dnevnem redu je bilo poročilo predsednika, talnika in blagajnika ter izložitve novih vodstvenih organov. Predsednik poročilo je bilo zelo zanimivo, saj je organiziralo društvo v zadnjih dveh letih zelo zanimive prireditve, ki so žele velike uspehe, posebno pri festivalu beneske pesmi v Hlodiču. Društvo je dalo samo in v sodelovanju drugih društev zelo važne pobude za rešitev gospodarskih, socialnih in etničnih problemov naše dežele. V prihodnjih dneh bo izšel odbor izvoljen predsednika društva. Dosedanji predsednik je bil gospod Mario Bernjak, občinski uslužbenec v Dreki.

VČERAJ PRED TRŽAŠKIM KAZENSKIM SODIŠČEM

PIČLA DENARNA KAZEN FAŠISTIČNEMU MAZAČU

Po obsodbi so ga izpustili iz zapore

Tržaško kazensko sodišče, ki mu je predsedoval Dr. Ljagube, je večeraj dopolnil obsodbo po hitrem postopku 19-letnega Eugenia Vettinija iz Ul. Madonna del Mare 6, pripadnika zloglasne fašistične stranke «Avanguardia nazionale» na 35 tisoč lir denarne kazni ter odredilo njegovo takojšnjo izpustitev iz zapore.

Obtožnica je dolžila Vettinija, da je «z dvema drugima neznanima pajdašema hoteli in vede pomazati sramotilnimi besedami lepke, ki so vabili na predavanje sodnika dr. Borračetija o »sodstvu in fašizmu danes« tude na razpravo o Valpredi».

Fašistične pobolnabe, ki ga je isto sodišče meseca februarja lani obsodilo zaradi vdora v anarhistični krožek v Ul. Mazzini na 10 mesecev in 20 dni zapore, je avtomobilsko izvidnica letosnjega oddelka kvestura zajela prejšnji tork ponči na Trgu Ospedale in sicer v trenutku, ko je čez uradno dovoljene lepke lepil ciklostilirane trake z opoliznimi in sramotilnimi besedami. Z njim sta bila še dva druga mazača, katerima je pa uspelo pravčasno zbežati.

Nedalec od kraja, kjer so ujeli Vettinija, so policisti našli dve najlonski vrečici. V eni je bil shranjen velik pleskarški čopček ter lepilo, v drugi pa kad 76 ciklostiliranih trakov z raznimi sramotilnimi napisi. Skoraj pa vseh je bila podpisana «Avanguardia nazionale».

Na večerajši razpravi je bil fašistični pobalnik prisoten v priprtem stanju. Na običajno predsedniško vprašanje, če prizna obtožbo ni prekršek, je Vettini z znano fašistično retoriko prišel pripovedovati, da je bila njegova akcija zgolj politična in da jo je treba kot tako tudi oceniti.

«Kaj vam je napravil dr. Borračetij, je predsednik dr. Ljagube vprašal obtožbenca.

«Osebnim nimam nič proti temu sodniku. Njegova politična pripadnost je tista, ki me žuli... Sodstvo bi moralo biti nad politiko...» je neumno pripovedoval sodnikom.

Po pričevanju dveh policijskih funkcionarjev, ki sta aretirala Vettinija, je spregovoril javni tožilec dr. D'Onofrio. Za obtožbenca je predlagal 8 mesecev zaporne kazni. Za njim je spregovoril uradni branilec odv. Caprio, ki je spričo izpovedi obtožbenca, da je res pomazal lepke, predlagal zanj najnižjo kazen, priznanje nekaterih olajševalnih okolišnosti ter končno njegovo izpustitev iz zapore.

Sklep sodnikov o kazni je bil hiter. Po manj kot petih minutah so prišli iz posvetovalne in obsodili Vettinija na izredno milo denarno kazen.

Vprašanje, če je temu fašističnemu pobalniku odklenalo, je retorično. Takšne obsodbe, ki po eni strani kaznujejo fašiste na pičlo denarno kazno, po drugi pa odredijo »takojšnjo izpustitev iz zapore« so ničeve.

Za celodnevni pouk na solah

V šolskem letu 1970-71 so v naši deželi vpeljali celodnevni pouk v prvih dveh ciklusih obvezne šole v štirih središčih, in sicer v kraji Budioia, Delenje v Brdih, Flai-bano in S. Giorgio della Richinvelda. V letošnjem šolskem letu pa je bil takšen pouk razširjen na nadaljnjih 30 središč. Dežela namerava v prihodnje še občutno raz-

Osrednji odbor «Kraškega pusta 72» vlijudno vabi naše ljudi s Kra-sa in iz mesta na pustni sprevod v soboto, 12. februarja ob 14.30. Zlasti vabi, da bi se sprevoda udeležilo čimveč mask, otrok in odraslih. Letos bo odbor prvič nagrajeval posamezne in skupinske maske z denarnimi nagradami. Maske naj se prijavijo čimprej v gostilni Šklauz - Vremec na Narodni ulici. Opozarjamo, da je širši odbor zastopnikov kraških vasi vabiljen na sestanke jutri, v ponedeljek, 31. januarja ob 20. uri v Prosvetni dom na Opčinah. Pridite!

Osrednji odbor «Kraški pust 72»

GORIŠKI DNEVNIK

DEBATA V POKRAJINSKEM SVETU

Potrebna je učinkovitejša pomoč kmetijstvu ob vremenskih nepravilnostih

Izglašovali bodo v zvezi s tem posebno resolucijo - Izvoljeni zastopniki pokrajine v razne komisije in ustanove - Polemika v zvezi z bombnimi atentati

O kmetijstvu na splošno je bil govor na sobotni seji pokrajinskega sveta v Gorici. Debatu je pričel odbornik za gospodarska vprašanja Lodi po štirih interpellacijah o škodi, ki je nastala lani avgusta zaradi neurja v Furlaniji in v Brdih. V debato so posegli najprej interpellanti (zelo obširno je govoril komunistični svetovalec Marizza), in kmalu je ta zaobjela vsa vprašanja kmetijstva od suše do namakanja. Po skoro dve uri trajajoči debati so se domeni, da sestavijo komisijo načelnikov skupin, ki bo pripravila resolucijo, o kateri bodo glasovali. V debati so bili posegi svetovalcev leve o pozicije zelo polemični, zlasti do kmetijske politike deželne vlade.

Na omenjeni seji, o kateri smo že poročali v naši nedeljski številki, so tudi svetovalci sprejeli novega zastopnika socialproletarske stranke. To je arhitekt Marzassi iz Ronk, ki sledi svetovalcu I. G. Polettu, ki je zaradi hude bolezni v družini dal ostavko.

Svetovalci so nato izvolili tudi zastopnike pokrajine v nekatere komisije in ustanove. Svetovalci Cosani (KD), Semola (PSI) in Me-nichino (KPI) bodo s predsednikom Chientarolijem zastopali goriško pokrajino v vsedravnih konzultacijah pokrajinskih uprav. V upravnem odboru kriminalne industrijske cone sta bila izvoljena odbornika Lodi (KD) in geometer Castellani (PSDI). V deželno komisijo za podeljevanje podor kmetom, ki obnovijo svoje stanovanjske hiše, sta bila izvoljena dr. Mirko Piro-mozi (PSI) in Trevisan (KPI). Inž. Rigonat je bil izvoljen v u-

pravni svet deželnega centra za proučevanje kmetijstva, geometer Danilo Jug pa v upravni svet goriškega zavoda za geometri in knjigovodje «Fermi».

Omenjeni zastopniki so bili izvoljeni z enim glasovanjem, vendar je pred glasovanjem svetovalec Ferletičeva (SDZ) izjavila, da ne bo sodelovala pri tem glasovanju, češ, da večina ne upošteva njenih predlogov. Stvar je vzbudila presenečenje, vendar je pokrajinski svet vseeno izvolil omenjene zastopnike v odbore in ustanove.

Med sejo je prišlo tudi do ostrega nastopa celotnega sveta proti mislinskemu zastopniku, ki je govoril o bombnem atentatu na hišo pravkar MSI De Michel Vitturija v Vidmu. Foschina je dejal, da se atentat uvršča v kampanjo proti fašističnim pravkom. Predsednik je atentat obsodil, vsi zastopniki političnih stran (KPI, KD, PLI, SDZ, PSDI, PSI) pa so ugotovili, da so prav fašisti tisti, ki ustvarjajo napeto politično ozračje v državi.

Pokrajinski svet je odobril še nekaj točk upravnega značaja. Sestalo se bo ponovno v soboto. Nadaljevali bodo z razpravo o proračunu.

Sporazum KD in PSI v Tržicu

Predstavniki demokristijanov in socialistov za tržiško področje so se sporazumeli, da bodo v najkrajšem ustanovili medobčinski svet za tržiško področje. Njegovo prvo delo bo takojšnja ustanovitev medobčinskega podjetja, ki naj bi med drugim direktno upravljalo vse javne služnosti. Dalje ustanovitev skupnega turističnega podjetja, ki bo upravljalo Rim-ske toplice.

Podaljšek zapore ceste v Štandrežu

Pokrajinska uprava je do 30. marca podaljšala zaporo oddelka Mihaelove ulice v Štandrežu od čuvajnice na Bilosah pa do priključka na pokrajinsko cesto Gorica - Sovodnje - Zagraj.

Natečaji za službe

Namestnik računovodja na občini v Gorici. Rok za prijavo k natečaju zapade dne 14. februarja ob 12. uri.

Za gasilce. Natečaj za 1140 gasilcev - golencev v stalni službi, je bil objavljen v uradnem listu št. 13 od 17. januarja letos. Prošnje na kolokveman papirju in sestavljene po predložitvi predpisih morajo prizadeti poslati na notranje ministrstvo - Direzione generale della Protezione civile - Servizio Personale najkasneje do 16. t.m. Prošnje je treba priložiti tudi potrdilo o znanju stroke, na katero priložijo refleksira. Podrobnejša polajnila na prefekturi.

Policijski komisarij. Prošnje za

V KLUBU «SIMON GREGORČIČ»

ANALIZA ODPORNIŠTVA

Predaval je prof. Samo Pahor, ki je prikazal stanje na Primorskem takoj po prvi svetovni vojni

Tema, ki jo je za svoje petkovno predavanje v klubu «Simon Gregorčič» izbral prof. Samo Pahor iz Trsta, je zelo zanimiva in tudi aktualna: predavatelj je govoril o začetkih ilegalnega delovanja primorskih Slovencev na zasedenem ozemlju po letu 1918 in o širši akciji, do katerih je prišlo zaradi fašističnega zatiranja. Predavatelj nam je prikazal položaj, ki je bil v naših krajih v desetletju 1918-1928 in v svoje pripovedovanje vpletel nekatere podrobnosti, ki so izredno zanimive.

Prav je da navedemo en tak primer. Pred prvo svetovno vojno so bile skoro vse slovenske šole na Primorskem osredotočene v Gorici. Zaradi vojnega stanja so te šole začasno premestili v notranjost takratne Austro-Ogrske. Po italijanski zasedbi pouka na nekaterih solah ni bilo moč obnoviti, zaradi tega se je pouk vršil na skrivaj v Trstu, ali kje drugje. V letu 1919 so npr. učiteljskišči opravili maturo na skrivaj na odru Narodnega doma v Trstu. Učiteljske je imelo prvotni sedež v Gorici, takrat je začasno bilo premiščeno v Ljubljano, iz slovenske prestolnice so maturantom dostavili diplome in nato je italijanska šolska oblast omenjene diplome priznala.

Prof. Pahor brska po številnih arhivih in po takratnem časopisu, svoje znanje pa nato razširi s pogovori z direktinami akterji takratnih dogodkov, seveda če jih je še moč dobiti pri življenju. Podrobno je pripovedoval o skupinah, ki so takoj po letu 1918, sporazumno delovale na tej in na oni strani takratne meje. Grad plemičev Windischgrätz pri Planini je bila važna postojanka v tem delovanju, v katerem so bili povezani ljudje, ki so živeli v takratni Jugoslaviji — med njimi je bilo precej beguncev iz Primorske — in oni, ki so

PISMO UREDNIŠTVU

Pojasnilo šolskega skrbnika o kazni prof. Komjancu

Goriški šolski skrbnik dr. Adolfo Martuscelli nam je poslal v objavo naslednje pismo:

«V zvezi s tem kar ste objavili na goriški strani Vašega lista dne 25. januarja v članku z naslovom «Nezaslišan ukrep šolskega skrbnika». Vas naprošam, da vlijudno objavite, v celoti, naslednja pojasnila:

«1. Ukrep o odpustu profesorja s strani šolskega ravatelja je bil razveljavljen zaradi nepristojnosti, neglede na kakršnokoli mnenje o pravnosti vzrokov, ki so do tega ukrepa privedli;

«2. Ko se je sprožil nov disciplinski postopek s strani šolskega skrbništva, je bil slučaj predan v razpravo komisiji, ki je predložila po točki 11 zakona 13. junija 1969, šte. 202: ta komisija ni bila sestavljena, kot je rečeno v Vašem dnevniku, iz sedmih funkcionarjev, temveč takole: šolski skrbnik, namestnik šolskega skrbnika, ravnatelj višje srednje šole, štirje profesorji, tri imenovani od šolskih sindikatov; med omenjenimi štirim je bil sam pokrajinski tajnik šol s slovenskim učnim jezikom, ki je lahko upošteval kako je bil strogo spoštovan, o prisu tega slučaja, postopek predložen po zakonu;

«3. Posamezni člani omenjene komisije so svoje mnenje izpovedali s popolno neodvisnostjo in svobodno mnenja, ker so glasovali tajno;

«4. V omenjenem primeru, upoštevajoč mero disciplinske kazni, ki jo je komisija smatrala za preveliko s tajnim glasovanjem, je mnenje omenjene komisije obvezno in se mora zaradi tega formalni ukrep šolskega skrbnika podrečiti temu mnenju;

«5. Prizadetu profesorju je bilo že sporočeno, da se lahko proti omenjenemu ukrepu pritoži na predvideni način ministrstvu za javno vzgojo;

Ni nam do polemike s šolskim skrbnikom. Očitno mu je nekako naš članek slabo prešel. Naslov našega članka na goriški strani 25. januarja tega leta je bil: «Prof. Komjanc 5 mesecev ne bo smel poučevati...» v nadaljevanju s manjšimi črkami pa smo napisali «Nezaslišan ukrep šolskega skrbništva» in ne «šolskega skrbnika», kar je v njegovem pismu omenjeno.

Napisali smo, da je o stvari oddala komisija sestavljena iz sedmih državnih funkcionarjev. V ta pojem smo vključili državne uradnike, ki so, kot privedeva zakon: šolski skrbnik, ravnatelj šolskega zavoda, vodni funkcionar skrbništva, dva redna profesorja, namestni profesor in profesor tehnično-pedagoških predmetov; zakon pove tudi da prve tri imenuje šolski skrbnik, ostale štiri pa predlagajo pokrajinski zastopniki sindikatov (ki v vsedravnem merilu vključujejo profesorje srednjih šol). Šlo je torej za državne uradnike, če ne smemo uporabljati izraza «funkcionar», vendar nismo s tem hoteli reči, da so se člani omenjene komisije podvržili kakim direktivam. Prav tako je iz samega našega članka razvidno, da je šolski skrbnik ukor sprejel, ko je v njem oddala komisija.

Še nekaj besed o kategorizaciji kazni: zakon (točka 16, zakona 19.3. 1955, šte. 180) predvideva naslednjo stopnjo kazni: 1. ukor; 2. strogi ukor; (ti dve kazni lahko daje ravnatelj šole); 3. prekinitev dela za en mesec; 4. prekinitev dela za dobo od 1. leta; 5. prekinitev dela za dobo od enega do petih let; 6. dokončna izključitev. Popravljamo se: šlo je torej za predložitev in ne za zadnjo kazn pred dokončno izključitvijo. Kazen ni torej «množico nižja», je zelo huda in zelo blizu zadnji ločki predvideni po zakonu.

Kino

Gorica

VERDI ob 21.00. Italijansko gledališče s predstavo: «LENA».

CORSO 17.00-22.00: «La moglie nobile», M. Benet in Silva Kosina, italijanski film; mladini pod 14. letom prepovedan.

MODERNISSIMO 17.00, 19.30 in 22.00: «Il buono, il brutto, il cattivo», Cl. Eastwood in L. Clift, italijanski kinemaskop film v barvah.

CENTRALE 17.00-21.30: «Johnny Gar-y», il più grande mostro», J. O'Neil in Lee Hunter. Angliški bar-ni film.

VITTORIA ob 17.15: «Non commettere atti impuri», L. Salce in B. Buchet; kinemaskopski film v barvah, mladini pod 18. letom prepovedan.

Trst

AZZURRO: zaprt.

ECELSIOR ob 16.00: «Il Decamerone», Pier Paolo Pasolini. Kinemaskop film v barvah.

PRINCIPE ob 17.30: «La mortadella», Sofia Loren in Luigi Proietti. Barvni film.

Nova Gorica

SOCIA (N. Gorica): «Django proti Sartanu», il barvni film — ob 18. in 20.

SVOBODA (Šempeter): «Priateljstvo», il barvni film — ob 18. in 20.

PRVACINA: danes zaprt.

RENCE «Astrazul», francoski barvni film — ob 19. uri.

ŠEMPAS: «Ljubil sem hippy deklico», ameriški barvni film — ob 19.30.

KANAL: zaprt.

DESKITE: «Nekateri so za vroče», ameriški barvni film — ob 19.30.

DEŽURNI LEKARNI

V GORICI

Danes ves dan in ponoči je v Gorici odnra lekarna D'VIDINE, Trg sv. Franciška 5, tel. 2124.

V TRŽICU

Danes ves dan in ponoči je v Tržicu dežurna lekarna «Dr. Rismondos» — Tr. Toti 52, tel. 72701.

+ + +

Nada Cegan

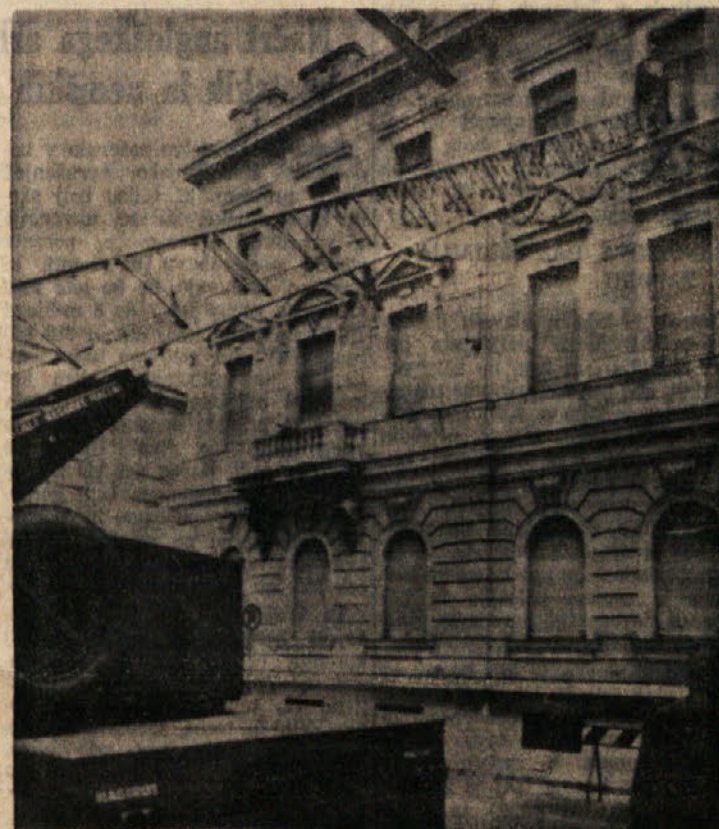
por. Frandolič

v starosti 51 let. Pogreb bo jutri, v sredo, 2. februarja ob 15. uri na pokopališču v Dolu.

Mož Alojz, hčere Marija in Ana, zeta Antoin in Veno, sestre, svaki, vauki in drugo sorodstvo

Gorica - Dol, 1. februarja 1972

Pogr. p. Prescheren-Gradišča, tel. 9158

Ulica Nazario Sauro pred sodniškim mestom, odvija precejšen avtomobilski promet.

Predpustni ples SZ «Dom»

V Prosvetni dvorani na Verdije-vev korzu je bilo v soboto zvečer živo. Sportno združenje Dom je priredilo predpustni ples, ki so se ga udeležili v glavnem mladeniči in mladenke iz mesta in iz naših vasi. V dvorani je bilo razpoloženje zelo veselo, za zabavo je skrbel ansambel «Brški slavček», ki je igral domače poskočne polke in tudi drugi stare in moderne ples.

Smrtna nesreča

mopedista iz Ronk

V soboto zvečer je neki videmski avto podiral na državni cesti med Ronkami in Rediguglio 49-letnega Alda Vistinija iz Ronk, Ulica Julia 30, ki se je peljal z mopedom. V tržiški bolnišnici so mu ugotovili zlom stegenice, lobanje in več ran ter so ga pridržali s pridržano prognozo. Med nočjo je podlegel poškodbam. Zapisnik o nesreči so napravili karabinerji iz Ronk.

V nedeljo dopoldne ob 10. uri pa so v bolnišnici pridržali za 15 dni na zdravljenju 44-letnega Antona Bizziaka iz Tržica, Ul. S. Marco 78, ki so mu ugotovili udarec v lobanjo in vrleten zlom leve roke. Bizziak je bil žrtv trčenja dveh avtov v soboto zvečer v Gradežu.

Dva vloga

v Tržicu

Prejšnjo noč so vlogilci vrlji skozi kuhinjsko okno v vilo v Ulici Torenziana 7 v Tržicu, kjer stanuje dr. Marcello Travani. Odnegli so 400.000 lir v gotovini in 420.000 lir v dragocenostih.

V soboto zvečer so vlogilci tudi vhodna vrata v pritličju hiše v Ulici S. Gabrielle 11 v Tržicu, kjer so v stanovanju Antonia Corteseja brskali po obeh spalnicah. Odnegli so 30.000 lir v gotovini in razne drobnarije v vrednosti okrog 40.000 lir. Obe tatvine so prijaviili policiji.

KLUB «SIMON GREGORČIČ»

GORICA

OB 30. OBLETNICI II. TRŽAŠKEGA PROCESA

Aretacije slovenskih fantov v italijanski kraljevi vojski

Hkrati z aretacijami na Primorskem zaprtih v raznih krajih Italije najmanj 8 zavednih mladenčev iz tržaške okolice

I.

Priprave za II. tržaški proces so potekale hkrati s pospešenim povezovanjem italijanskega fašizma z nemškimi nacizmom; njihov glavni namen pa je bil steti odpor italijanskih demokratičnih sil in slovenske narodne manjšine na Primorskem ter tako vključiti Italijo v imperialistično vojno na strani Hitlerjeve Nemčije.

Fašistični režim je želel s procesom, kot kažejo izbira obtožencev in izrečene kazni, obsežni policijski ukrepi proti slovenski narodni skupnosti ter ostra zastrevalna kampanja v sredstvih za javno obveščanje, predvsem dokončno zlomiti odpor slovenske narodne manjšine proti fašističnemu režimu s sredstvi teroristične justice v razmerah, ko je narodni in politični boj Primorčev prenehal v oboroženem odporu.

Fašistična policija (OVRA, kvadratura idr.) in fašistično pravosodje se nista v pripravi na proces omejevala le na aretacije slovenskih in italijanskih komunistov (Tomazič, Budina, Gasperšič idr.), teroristov in volonov (Boksa, S. Kosa idr.) in nacionalistov (prof. Cermelj idr.), temveč sta segla znatno širše. Med režimu nevarne so uvrstili tudi tiste narodno zavedne slovenske mladenčev iz okolice Trsta in drugih primorskih krajev, ki so se v preteklosti s čimerkoli pregrešili proti fašističnemu redu ali kakorkoli javno manifestirali svojo slovensko narodno pripadnost, »pravzaprav niso bili ne komunisti ne čigrovci in tudi ne jugofilski nacionalisti«.

ZAPRLI SO JIH, KER SO «SLOVENSKO MISLILI»

Hkrati z aretacijami komunistov na Primorskem in v Trstu je fašistična policija zaprla še najmanj 8 zavednih slovenskih fantov iz Doline, Mačkovec in drugih vasi v tržaški okolici, ki so bili tedaj v it. kr. vojski. Tako so policijski agenti 31. 5. 1940 zjutraj aretirali v Pistoii Ljubomira Sancina in Marija Slavca, vojaka 127. pehotnega polka it. kraljeve vojske, doma iz Doline pri Trstu. Tedaj so aretirali v Sieni Zorka Stefančiča, po raznih krajih Italije pa Stanka Olenika, Josipa Sancina, Mira Strajana, Josipa Boruta in Angela Žerjela.

V Pistoii aretirana Ljubomira Sancina in Marija Slavca so najprej odpeljali na karabinjersko postajo, jo tam preiskali in jima zaplenili osebno pošto, potem pa ju odpeljali v vojski zapor 129. peh. polka v Firence. Tam se jima je pridružil tudi Zorko Stefančič, aretiran v Sieni, kjer je služil kadrovskega rok v neki italijanski letalski enoti. V vojaškem zaporu so ostali do 12. 6., ko so jih preoblekli v civilne obleke in jih prenesli v civilne obleke v eno od italijanskih mestnih ječ. V Firencih so jih zaprli v ječo, kjer so jih zaradi varnosti dali v zavetje. Zaprti so bili ves čas v samicih in trikrat zaslišani ter večkrat šikanirani in poniževani. In ker jim niso mogli dokazati ne zvezi in ne dejavnosti, zaradi katerih so bili obtoženi tržaški komunisti in drugi rodoljubi, so jih po 8 mesecih in 10 dneh izpustili.

Podoben kot z omenjenimi so drugi dogodki tudi z zaprtimi Olenikom, Josipom Sancinom, Strajanom, Žerjalom in Barutom. Kot kaže zapis Ljubomira Sancina (str. 60/61), je najhujše trpel v zaporu Josip Barut, ki je spomnil 1941 zaradi posledice umrl v Palermu na Siciliji.

KAKAJ SO ZAPRLI LJUBOMIRA SANCINA?

Zaradi pomanjkanja virov in prostora ni mogoče v tem sestavku osvetliti celotne dejavnosti, vzrokov za aretacijo in postopkov fašistične policije proti vsem osim aretiranim. Izven vsakega dvoma pa je, da so Ljubomira Sancina, Marija Slavca in Zorka Stefančiča zaprli zato, ker so domnevali, da so organizirano povezani s tržaškimi komunisti.

Povoda za sum in aretacijo Sancina sta bila verjetno dva: 1. Že 1936. leta je poskušal kot 17-letni mladenič s prijateljem pobegniti ilegalno v Jugoslavijo, bil prijet in 20 dni zaprt ter skrbno zabeležen v policijske evidencije; 2. vedno je s prepovedano slovensko pesmijo doma in v ital. vojski javno manifestiral svojo slovensko narodno pripadnost in že iz otroških let sovražil fašistične zatiralce slovenskega naroda. To pa ni moglo ostati prikrito fašističnim vohovom.

Svoji mladostni nacionalni in socialni politični opredeljenosti je ostal mladi Ljubomir Sancin zvest do svoje prezgodnje smrti, ko je v junjskem boju padel 18. 3. 1944 kot komandir udarne čete II. bat. istrskega odreda v Jelšanah, kar je bilo opisano v PD 16. 5. 1971. Fašisti ga v zaporu ne le niso zlomili, nasprotno, prav tam se je dokončno izoblikovalo njegovo svetovno nazorsko prepričanje o nujnosti in neizogibnosti oboroženega boja proti zatiralskemu fašizmu, iz tega pa je zrasel njegov junaški lik borca in komandirja.

SANCINOVA RAZMISLJANJA V ZAPORU

Čeprav je bila v glavnih obrisih opisana Sancinova življenjska pot (PD 16. 5. 1971), in tega ne kaže povznavati, je vendarle ostalo marsikaj nedorečenega o njegovem življenju v firenškem zaporu, premalo je bilo povedano o njegovi ljubezni do družine, prijateljev in slovenskega delovnega človeka. Zato ne bo odveč, če dodamo nekaj izveščkov iz njegovih zapisov, v katerih z mladostnim navdušenjem razmišlja o svojem položaju in bodočnosti slovenskega naroda ter drugih slovenskih narodov.

Ljubomir Sancin je bil, ko so ga zaprli, star 20 let. Kot kmecčin je bil deležen le osnovnošolske izobrazbe, toda bil je bistri in izredno pogumen. V zaporu se je strastno lotil branja (saj je prebral v 8 mesecih 100 knjig) in je v družbi z bolj izkušenimi antifašisti hitro in temeljito spoznaval najpomembnejša področja družbenega življenja: gospodarstvo, politiko, narodno kulturo in zgodovino Slovenecov. Ob tem je še bolj spoznal obseg krivice, ki jih je prizadejal fašizem primorskemu ljudstvu. Ustvaril si je tudi jasno predstavlo o krhkosti fašistične vladavine v Italiji, ki je oprta le na policijski teror. Iz tega spoznanja se je izoblikovalo v njem neomajno prepričanje, da je oborožen boj vseh naprednih sil proti fašizmu nujen in da bo tudi uspešen, slovenskemu ljudstvu in vsem jugoslovanskim narodom pa bo prinesel svobodo in državno neodvisnost. To svojo odločitev je pozneje v pismu, poslanemu sestri 17. 2. 1941 po zanesljivem prijatelju, opredelil: «Moja vera (seveda ne farška) ni omanjena in tudi ne bo nikdar.» Šlo je le še za to, kdaj jo bo začel, kako se odločiti za to, posredno sodelovanjem v njem. Odtrgan od domačega dogajanja in brez zvezi z organizatorji, kot kaže, dolgo ni našel sprejemljive rešitve. Verjetno si smemo prav s tem razlagati njegovo odločitev, da septembra 1942 odide z italijansko vojsko v Rusijo in izkoristi prvo možnost za beg na stran sovjetske vojske. Seveda mu kot sumljivemu niso dovolili oditi, kmalu pa je tudi sam

spoznal, da bi ga, če bi odšel, domaći obojalsi, saj jim ne bi smel in ne mogel zaupati svojih pravih namenov. Zato je bilo treba čakati na pravi trenutek, ki se bo ponudil doma. Ta pa je napočil zanj šele z italijansko kapitulacijo.

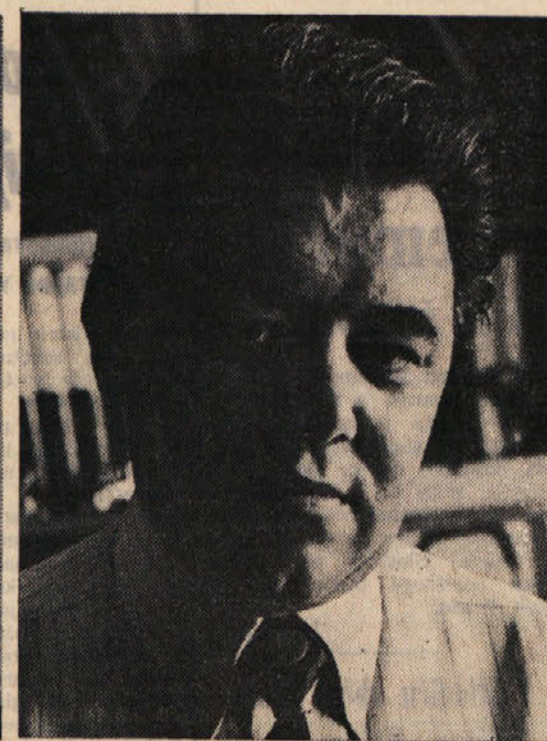
Njegovo prvo pismo iz zapore, poslano 2. 6. 1940, kaže, da ni bil pred odhodom v italijansko vojsko marca 1940 zavestno in organizirano povezan z naprednimi silami v domačem kraju, saj je še živel v navidezni prepričanju, da je prišlo do njegove aretacije po pomoti, ki se bo kmalu pojasnila in ga bodo izpustili. Ko pa je na prvem zaslišanju zvedel, česa vsega ga dolžijo, je spoznal, da se ne bo mogel lahko in hitro rešiti iz zapore.

MAKS ZADNIK (Nadaljevanje sledi)

KONCERT ZAGREBSKEGA KVARTETA

Jutri 2. februarja bo Glasbena matica priredila v Kulturnem domu nastop slovenskega godalnega kvarteta. Na sporedu so med drugim skladbe skladateljev, in sicer Pavla Merkuja in Alojza Srebotniaka. Na zgornjih slikah: Pavle Merku (levo) in Alojz Srebotniak (desno)

Nove poti za reševanje urbanističnih in ekoloških problemov na svetu

Bodočnost nam ponuja orjaške nebotičnike kjer bo živelo do pol milijona ljudi

Načrt angleškega arhitekta; 850-nadstropna «hiša drevo» s 3000 m višine - Zamisli sovjetskih in nemških arhitektov - Ali bo denarja za gradnje, ki so tehnično upravičene?

Kako bo človeštvo reševalo v bodočnosti stanovanjsko vprašanje? To je problem, ki vedno bolj skrbi strokovnjake, ki se ukvarjajo z vprašanji urbanizacije, porasta števila prebivalstva na zemlji in podobno. Računajo, da bo leta 2000 živelo na zemlji od 7 do 8 milijard ljudi. Če računamo, da od 510 milijonov kv. km površine naše zemlje, ki je razpoložljiva ljudem, ima 149 milijonov kv. km (ostala površina pripada oceanu) potem je zaskrbljenost na dan. Upoštevati je treba tudi, da so pri 149 milijonih kv. km vrčnata tudi gorovja, večni led, puščave in podobno. Danes živi na zemlji na vsakem kv. km povprečno 30 ljudi, a čez sto let jih bo prav gotovo 300.

Ta vprašanja bo treba torej reševati korenito in hitro. Najbolj korenit rešitev bi bila kolonizacija vesolja, toda ta je danes praktično (in tudi teoretično) nemogoča. Zato je treba začeti z reševanjem tega vprašanja zelo hitro. Edina možnost, ki preostaja ljudem, je torej gradnja v višino. Grški arhitekt Costantino Dondiadis, ki je pred časom pripravil mapo Združenih držav Amerike predvideva, da se bo bodo ameriška mesta v teku tridesetih let dvakratno povečala, je sprevlil vse urbaniste v veliko zadrževanje. Mapa je pokazala namreč, da je brez zelenih mas, kar pomeni, da bi ZDA ostale v tem času brez zelenila.

Tekma za izgradnjo čim višjih nebotičnikov se je začela že konec

preteklega stoletja v Chicagu. Leta 1883-85 so zgradili v Chicagu tedanjo največjo stavbo na svetu: Home Insurance Building, ki je bil že pravzaprav nebotičnik. Pozneje so takratne mestne oblasti omejile višino nebotičnikov, in sicer najprej na 79 metrov, leta 1941 pa na 61 metrov. Takoj nato se rekord nebotičnikov prevzel New York. Leta 1908 je zrasla v tem mestu 47-nadstropna stavba s 187 metri višine: Singer Building. Takoj nato so zrasli po Manhattanu nebotičniki kot gobe po dežju. Višina teh pa še ni dosegla Eiffelovega stolpa (300 metrov). Šele leta 1929 je podjetje Chrysler zgradilo 77-nadstropno stavbo visoko 319 metrov. Že leta 1931 pa je zrasel Empire State Building s 102 nadstropji in pa s televizij-skim anteno meri 448 metrov.

Pred nekaj leti je eden najbolj znanih arhitektov, ki delajo v ZDA, Japane Minoru Tamasaki projektiral dva nova nebotičnika svetovnega trgovskega centra. Danes se eden od teh že dviga nad Manhattanom ter meri 411,5 metra ter ima 110 nadstropij. Toda tudi to prvenstvo bo kmalu odpadlo, kar bodo čez nekaj časa zgradili spet v Chicagu 110-nadstropni nebotičnik, ki bo meril 480 metrov. Bližnjak se torej že zgrajen, ki bo do visoke pol kilometra.

Vse te stavbe so bile doslej namenjane raznim uradom, ter trgovskim podjetjem. Pred nekaj leti pa so že začeli graditi nebotičnike, ki so namenjeni stanovanjskim prostorom. Tu srečamo spet cikaso prvenstvo. L. 1962 so zgradili v tem mestu dva okrogla nebotičnika s 60 nadstropji. Vsak ima po 896 stanovanj ter razpolaga z restavracijami, trgovinami, bazeni, gledališčem, kinovorano in muzejem lepih umetnosti.

In še nekaj: zgradbi v «Marina City» sta rešili najtežje vprašanje s katerim se ubadajo ameriški in evropski arhitekti, to je vprašanje garaž. Stanovanja sta v obeh nebotičnikih nameščena v zgornjih štiridesetih nadstropjih, spodnjih 18 nadstropij pa je namenjeno garažam, do katerih se lahko pride po spiralnih poteh. V vsakem nebotičniku je prostora za 450 avtomobilov.

Marina City pa je verjetno le začetek tega novega razdobja v gradnji velikih stanovanjskih nebotičnikov. Že pripravljajo načrte za velike nebotičnike v primerjavah s katerimi bi bil 480-metrski nebotičnik v Chicagu kot nekakšen Guliver med velikani. Takšni načrti niso plod domišljije, temveč so trezno izračunani. Pravzaprav bi jih ne mogli niti več imenovati nebotičniki, saj bi se jim boljše prilagajalo ime «kozmočičniki». Tehnično so popolnoma upravičeni, če se pomisli, da pri današnjih nebotičnikih ni šlo razmerje med njihovo širino in višino dalje od 1:10, ali največ 1:30. Narava je pri tem pomagala človeku, saj je znano, da je razmerje pri palmi 1:100, a pri pšenici pa celo 1:200.

Tako je prišlo do zamisli stavb, ki bodo visoke več kot tisoč ali še več metrov. Imenovali so jih «sinja mesta», ali pa «gozdna mesta». Ta pojem opravičuje predvsem način gradnje, ker menijo, da bi tak sila visok stolp utegnil obstati na svojem temelju, če bi bil bil tako razvejan, kot so korenine drevesa.

Danes se vsi arhitekti otepa klasičnega tipa ameriških nebotičnikov, to je tipa «Manhattan». Ta tip je kritiziral tudi veliki arhitekt Le Corbusier, ki ga je imel za pravcato katastrofo. Newyorški nebotičniki so namreč spremenili ulice v prave temne luknje.

No, in sedaj se nizajo načrti za gradnjo ogromnih stanovanjskih zgradb. Že leta 1966 so projektirali v Chicagu zgradbo s 528 nadstropji, v kateri bi živelo 130.000 ljudi. Vse rekorde v tem pogledu je prekosil angleški inženir William Frishman s svojim načrtom 850-nadstropne «hiše drevesa», ki naj bi bila visoka 3200 metrov. V njej bi lahko stanovalo pol milijona ljudi. Temelji tega nebotičnika, ki bi bil zamisljen po načelu korena drevesa, naj bi bili zabiti v zemljo 150 metrov.

Precej načrtov takih visokih zgradb so napravili tudi Italijani, ki imajo že precej tradicije na tem področju (ne smemo pozabiti da se to stari Rimljani gradili hiše z desetimi ali dvajsetimi nadstropji). Sledijo potem načrti nemških arhitektov. Robert Gabriel je projektiral za Bonn nebotičnik s 365 nadstropji in v višino 1.330 metrov. V tej zgradbi bi živelo okoli 24.000 ljudi.

Sovjetski inženirji predlagajo drugačne rešitve. Tudi pri njih bi šlo za ogromne stavbe, kjer bi lahko živelo baje celo 55 milijonov ljudi. Po načrtu inženirja Drijazgova in drugih, naj bi šlo za zgradbo, ki bi bila povprečno široka od 30 do 35 kilometrov, visoka pa od 1 do 1,5 kilometra. Takšna zgradba bi se dvigala v obliki stolca, s stopnicami, kjer bi lahko namestili celotno gozdičje fito.

Lahko bi še naštevali številne druge variante, toda že to kar smo povedali dovolj zgodnje pravi, da bo človek vsaj tehnično kos reševanju stanovanjskega vprašanja, ob upoštevanju ekoloških potreb. Glavno vprašanje bo seveda vprašanje financiranja.

Ribi (od 20.1. do 20.2.) Sicer se polni iniciativ, ki pa jih raje brzdaj, da se ne zamere. Danes boste prijetno razpoloženi, kar bo prineslo pomirjenje v družini.

Horoskopi (od 21.1. do 21.2.) Nekaj ne bo šlo prav. Verjetno pa bo to posledica nesporazuma. Ne pritožujte se, ampak bodite pokvarili dan.

Kozorog (od 21.2. do 20.1.) Ne prezemajte nase nobenega posla ali naloge, ki bi je ne mogli. Računajte le s trdnimi pogoji, ker se na pesku ne da graditi.

Vodnar (od 21.1. do 19.2.) V svojih navdih pojdite do konca in naj vas na tej poti nihče ne ustavi. Vsak uspeh bo doberdošel, ker bo težko dosegli.

Ribi (od 20.1. do 20.2.) Sicer se polni iniciativ, ki pa jih raje brzdaj, da se ne zamere. Danes boste prijetno razpoloženi, kar bo prineslo pomirjenje v družini.

Horoskopi (od 21.1. do 21.2.) Nekaj ne bo šlo prav. Verjetno pa bo to posledica nesporazuma. Ne pritožujte se, ampak bodite pokvarili dan.

Kozorog (od 21.2. do 20.1.) Ne prezemajte nase nobenega posla ali naloge, ki bi je ne mogli. Računajte le s trdnimi pogoji, ker se na pesku ne da graditi.

Vodnar (od 21.1. do 19.2.) V svojih navdih pojdite do konca in naj vas na tej poti nihče ne ustavi. Vsak uspeh bo doberdošel, ker bo težko dosegli.

Ribi (od 20.1. do 20.2.) Sicer se polni iniciativ, ki pa jih raje brzdaj, da se ne zamere. Danes boste prijetno razpoloženi, kar bo prineslo pomirjenje v družini.

HOROSKOP

OVEN (od 21.3. do 20.4.) S svojimi velikimi naporami se si priborili velik ugled, ki ga boste morali braniti pred tistimi, ki vam ga ogrožajo.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Nekoliko boste utrujeni, čemur pa ste sami krivi. Drugič več zmernosti v delu in uživanju. Dobili boste neprijetno vabilo.

DVOJČKA (od 21.5. do 21.6.) V sporu med kolegi boste morali biti sodnik. Pazite, da se ne zamere, ker bi vas to veliko stalo. Nakazuje se novo prijateljstvo.

RAK (od 22.6. do 22.7.) Skrajno previdni bodite, ko boste odločali o važnejšem poslu, ki bi terjal tudi strokovno znanje. Majhen nesporazum z ljubljeno osebo.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Edino z vsa vno, kar je premorete, boste

speljali do konca dela, ki vam je zelo pri srcu. Napori pa ne bodo zaman.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Ponujajo vam sodelovanje pri poslu, ki ni preveč groben. Preden ponudbo sprejmete, dobro premislite. Prijatelj ne razumevanje v družini.

TEHTNICA (od 23.9. do 22.10.) Če gre za vaš sloves, se ne zaganjajte preveč. Vsako vsiljevanje bi vam več škodovalo kot koristilo. Zadržite se v družini.

SKORPION (od 23.10. do 21.11.) Zelo pozitiven dan: lovetje se bolj praktičnih del, kar so najlažja in

Vedno sem dajal nespametnim prednost, da so mi pomagali učitati sami sebe. Toda kljub temu mi je težko. Bil sem ljudje... In zdaj se mi neumno, da se tako nesmiselno uničujemo med seboj. Kdaj bo tega konec?

«Jaz ne vem,» je odvrnil Blisk.

Obmolnila sta. V grozljivo tišino so zadoneli počasni koraki nemških škornjev, ki so votlo peli po tlaku pločnika.

3

Zleknen v škraplji, ki jo je obračalo brinje, je ležal na golih, mokrih tleh in se s prsti oprljal mrzlega kamena. Pod njima se je v strmih kamnitih pobočjih jelensko svetilok lok železniške proge. Za njo je zijala globača, iz katere so bodli vrhovi borovcev in osamele skale. Med rumenimi bilkami dolgih, resastih trav in požgano praproto je se vila komaj vidna žica, ki ga je vezala z mino pod tračnicami tako usodno, kot veže popkovina otroka z materjo.

Bi je sam, tako neskončno sam kot siva kraška pokrajina pod kupolo nizkega neba, iz katerega je rosilo. Sam kot razjedeno kamenje, ki so ga oklepale in razkrajale korenine dreves, iščoč si tisto bore prsti za obstoj.

V mestu sta z Bliskom izvedela, da bodo vlaki vso današnjo noč vozili že od prvega mraka vojsko na tržaško področje. Zato ni maral zamuditi izjemne priložnosti. V vasi, kjer so pri zanesljivem kmetu imeli bunker z razstrelivom, je postavil mino, vzel s seboj dva divizajska minerja in odšel čez kraško planoto. Blisk pa je odhajal na korpus. Mino sta pustila v vili, kjer naj bi se sestala tržaški in ljubljanski nemški policijski štab, da sestavita načrt nove ofenzive proti korpusu. Sedaj se ni ukvarjal s tem, če jih bo mina pogolnala v zrak, ker sta jo prepustila usodi.

Čas pričakovanja se je zgostil v vozeli spominov, ki so dobili z vsakim obnavljanjem novo vrednost. Te dni ga je obhajala melanholija kot megla, ki se je vlačila po krasu. Glava ga je bolela in v senoh je čutil strašno napetost. Že nekaj časa mu ni uspelo usekati v živo. Spremljevalca je bil pu-

NA FILMSKIH PLATNIH

Clint Eastwood:

«Play Misti Forme»

Originalni naslov: PLAY MISTY FORME. Igrajo Clint Eastwood, Jessica Walter, Donna Mills, Donald Siegel.

Zanimiv debut v režiji igralca Clint Eastwooda. Tu pa tam je film sicer malo navčen. Zdi se mi pa, da vsebuje precej dobrih stvari. Čuti se vpliv režiserja Donalda Siegla, ki je večkrat vodil Eastwooda kot igralca in ki igra v tem filmu kratko vlogo «Barmana». In tudi vpliv Cormanaovih grozljivk, povzeli po E. A. Poeju, čigar «člata» je v verz, preko katerega se protagonist zaveda nevarnosti, v kateri je njegova dekle, temveč tudi v raznih detajlih: v Eastwoodovem portretu, v prizoru obrežja (ki spominja na prizore Cormanova filma), v uporabi barve itd.

Kljub temu, da niso vsi elementi harmonično povezani v celoto (v nekem smislu pa se ta napaka spremeni v zaslug, v dokaz iskrenosti), izpade iz filma temačen («Misty» pogled realnosti, v kateri prevladuje individualizem brez alternativ). Nasljev — ljubezen zenske do Eastwooda lahko najde odgovor le v nasilnem dejanju Eastwooda samega, ki ubije zato, da reši svoje življenje. Zaključen obtem para spremlja ironični glasbeni motiv, ki daje (originalni) naslov filmu.

SERGIJ GRMEK

FILMSKI KROŽKI V TRSTU

«Black Panther» v Cappelli

«La Cappella Underground» bo v tork 1. in v sredo 2. februarja predvajala izven obnove film Williama Kleina «Bridge Cleaver, Black Panther» (1970), portret revolucionarnega voditelja ameriških črnih.

V soboto 5. in v nedeljo 6. februarja bo na sporedu «opus-musica» film «The Sound of 70s», registracija koncerta, v katerem nastopajo Santana, Tajmahal, Johnny Winter in Edgar Winter, the Flack, Beautiful Day, The Chase, itd.

S. G.

«Besi» Dostojevskega na televizijskih ekranih

RIM, 31. — Italijanska televizija je od začetka svojih oddaj posredovala svojemu občinstvu najpomembnejša dela ruskega pisatelja Dostojevskega. Za italijanskega televizijskega gledalca so bila dela tega pisatelja vedno zelo zanimiva. Prvo je bil zamisljen po načelu korena drevesa, naj bi bili zabiti v zemljo 150 metrov.

Precej načrtov takih visokih zgradb so napravili tudi Italijani, ki imajo že precej tradicije na tem področju (ne smemo pozabiti da se to stari Rimljani gradili hiše z desetimi ali dvajsetimi nadstropji). Sledijo potem načrti nemških arhitektov. Robert Gabriel je projektiral za Bonn nebotičnik s 365 nadstropji in v višino 1.330 metrov. V tej zgradbi bi živelo okoli 24.000 ljudi.

Sovjetski inženirji predlagajo drugačne rešitve. Tudi pri njih bi šlo za ogromne stavbe, kjer bi lahko živelo baje celo 55 milijonov ljudi. Po načrtu inženirja Drijazgova in drugih, naj bi šlo za zgradbo, ki bi bila povprečno široka od 30 do 35 kilometrov, visoka pa od 1 do 1,5 kilometra. Takšna zgradba bi se dvigala v obliki stolca, s stopnicami, kjer bi lahko namestili celotno gozdičje fito.

Lahko bi še naštevali številne druge variante, toda že to kar smo povedali dovolj zgodnje pravi, da bo človek vsaj tehnično kos reševanju stanovanjskega vprašanja, ob upoštevanju ekoloških potreb. Glavno vprašanje bo seveda vprašanje financiranja.

Ribi (od 20.1. do 20.2.) Sicer se polni iniciativ, ki pa jih raje brzdaj, da se ne zamere. Danes boste prijetno razpoloženi, kar bo prineslo pomirjenje v družini.

Horoskopi (od 21.1. do 21.2.) Nekaj ne bo šlo prav. Verjetno pa bo to posledica nesporazuma. Ne pritožujte se, ampak bodite pokvarili dan.

Kozorog (od 21.2. do 20.1.) Ne prezemajte nase nobenega posla ali naloge, ki bi je ne mogli. Računajte le s trdnimi pogoji, ker se na pesku ne da graditi.

Vodnar (od 21.1. do 19.2.) V svojih navdih pojdite do konca in naj vas na tej poti nihče ne ustavi. Vsak uspeh bo doberdošel, ker bo težko dosegli.

Ribi (od 20.1. do 20.2.) Sicer se polni iniciativ, ki pa jih raje brzdaj, da se ne zamere. Danes boste prijetno razpoloženi, kar bo prineslo pomirjenje v družini.

PREJELI SMO

PLANINSKI VESTNIK 1972 št. 1. Glasilo Planinske zveze Slovenije. INFORMATOR 1971-72. Izdal in založil izvršni odbor Skupnosti študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov. Ljubljana, septembra 1971.

TRIBUNA. Študentski list. Ljubljana. Letnik XXI. št. 2 (okt. 1971), št. 5 (16. nov. 1971), št. 6 (24. nov. 1971), št. 7-8 (1. dec. 1971), št. 10 (5. jan. 1972).

Pierre Ascou, Pierre Quet: VOJNA JE BILA DOBLJENA V SVICI. Zavod Borec v Ljubljani 1971.

Karel Destovnik - Kajuh: ZBRANO DELO. Zavod Borec, Ljubljana 1971.

Roberto Battaglia: ODPORNIŠKO

GIBANJE V ITALIJI. Zavod Borec, Ljubljana 1971.

PROTEUS. Ilustriran časopis za popularno prirodnoznanost. 1971-72. št. 5.

LINGUA NOSTRA. Pubblicazione trimestrale. Fasc. 4, dic. 1971. Ed. Sansoni, Firenze.

IL MOVIMENTO DI LIBERAZIONE IN ITALIA. Rassegna di storia contemporanea. Ottobre-dicembre 1971. Ed. Istituto Nazionale per la storia del movimento di liberazione in Italia.

LIBRI E RIVISTE D'ITALIA. Rassegna bibliografica mensile n. 238-259. Agosto-settembre 1971. Ed. Presidenza del consiglio dei ministri, Roma.

STONE SVETINA

UKANA

298.

TRETJA KNJIGA

Vi se sedaj razvijate v državo. Tudi pri vas že opazam stvari, ki sem jih videl doma in smo

ALIGA

IZIDI 16. KOLA	
Alalanta — Inter	1:0
Bologna — Sampdoria	1:0
Catanzaro — Juventus	1:0
Vicenza — Roma	0:1
Milan — Varese	3:1
Napoli — Fiorentina	0:0
Torino — Mantova	1:0
Verona — Cagliari	0:2

LESTVICA	
Milan in Juventus	24
Cagliari	22
Inter in Roma	21
Florentina in Torino	20
Napoli	17
Sampdoria	16
Alalanta	14
Bologna	12
Vicenza, Catanzaro	11
in Verona	11
Mantova	7
Varese	5

PRIHODNJE KOLO	
Cagliari — Alalanta	
Florentina — Milan	
Inter — Catanzaro	
Juventus — Verona	
Vicenza — Torino	
Mantova — Napoli	
Sampdoria — Roma	
Varese — Bologna	

BLIGA

IZIDI 19. KOLA	
Arezzo — Cesena	1:1
Catania — Reggina	4:1
Como — Reggina	0:1
Genoa — Perugia	1:0
Lazio — Bari	1:1
Livorno — Taranto	1:0
Modena — Foggia	1:0
Monza — Brescia	0:0
Novara — Ternana	3:1
Palermo — Sorrento	1:0

LESTVICA	
Palermo in Ternana	26
Lazio	25
Reggina in Perugia	23
Bari in Cesena	22
Taranto	21
Como	20
Foggia, Catania in Novara	19
Brescia	18
Genoa in Reggina	17
Monza	16
Arezzo	15
Livorno	14
Modena	11
Sorrento	7

Prihodnje nedelje ne bo prvenstvenih tekem zaradi mednarodne tekme med Irsko in Italijo B.

DLIGA

IZIDI 19. KOLA	
Schio — Bassano	0:1
Portogruaro — Bolzano	2:1
Montebelluna — Clodiasott	0:0
Arco — Lignano	1:0
San Donà — Malo	0:0
Pordenone — Mestrina	0:2
Oltisarcio — Torvis Sna	2:0
Alenese — Triestina	1:2
Montebelluna — Valdagno	2:0

LESTVICA	
Mestrina	29
Triestina	27
Bolzano	25
Portogruaro	23
Bassano in Montebelluna	22
Clodiasottomarina	20
Oltisarcio	19
Arco in San Donà	18
Torvis Sna	17
Valdagno, Montebelluna	16
in Pordenone	16
Alenese	15
Malo	14
Lignano	13
Schio	12

PRIHODNJE KOLO	
Bolzano — Alenese	
Triestina — Arco	
Lignano — Montebelluna	
Mestrina — Montebelluna	
Clodiasottomarina — Oltisarcio	
Malo — Pordenone	
Bassano — Portogruaro	
Torvis Sna — San Donà	
Valdagno — Schio	

ŠAH

WLJ AAN ZEE, 31. — Na mednarodnem šahovskem turnirju je pripravljen zmagati madžarski veliki mojster Laszlo Pórti. V 15. kolih je osvojil 10,5 točke. Zanimivo je, da so se vsa srečanja zadelga ko la tega turnirja končala neodločeno. Nastopila sta tudi dva jugoslovana, ki sta zasedla sedmo (Jvkov) in trinajsto mesto (Ljuboljevič).

NOGOMET

V MOŠKI D LIGI

Triestina tvegala izgubo točke

Triestina je tudi v Ali osvojila obo točko, kot pred tednom dni v Portogruaru, a iz igra ni zadovoljila. Res je, da so v prvenstvu važne predvsem točke in je Triestina (nazivski dobri igri) zabeležila preveč spredajev. Res je, da je tudi, da formi nekaterih standardnih igralcev počasi popuša in to dejstvo ni preveč razveseljevalo prav v tem, odločnem delu prvenstva.

Alenese je zmagal kot vsaka ekipa četrte uge, ki se bori za izpad. Vse svoje upe je povezal s nitro in odločno igro, s katero pa nikakor ne bi bil kos komaj normalni Triestini. V prvih minutah so namreč Tržačani potisnili domačine v obrambo in so že v 3. min. po Scichilonejevi zasluzi prišli v vodstvo. Njihova premoč je trajala le 20 minut, nato pa je (kot v Portogruaru) prišlo do nerazumljivega preobrata, ki bi lahko drago stal Triestino. Očitno potrebuje moštvo, ali vsaj nekateri ključni igralci, vedno več premorov, ki pa so ob krhkosti obrambe (in ta je krhka, čeprav je prejela malo golov) ugodni. Tako je Paganin s prostim strelom izenačil, Petagna pa je tudi v nadaljevanju moral iskati nove »akutpe«, s katerimi bi ukroti uobene domačine. Kar pa se je nje-mu samo delno posrečilo, je »povsem uspešno« sodnik, ki je po vrsti prekrškov domačinov izključil kar dva igralca Aleneseja, ki se z devetimi igralci ni mogel več upirati Vastiniu in tovarišem.

Ciovek tako res ne ve, če se plača navičaj Triestino (klub seriji zmag), imamo namreč vtus, da je Brusadelli precej izcorpan. Če bi on popustil da bi se Triestina znasla v res kolidirani položaju. Truani je namreč se vedno nerazumljivo mladenec in izvaja izmenično odlične pri-jeme, pa tudi dolge nekoristne pre-more. V obrambi bi priletni rti-gri prav tako pokazal, da mu ite-ri nacenjenj kondiciji, saj svojega ne-posrednega tekmeča Paganina nika-jor ni mogel ustaviti (medtem ko je to odlično uspešno De Gasperi-ju). Če dodamo, da je v nedeljo tudi Cesero odpovedal, sicer iz nasprotne-ga razloga (pomanjkanje trenin-gov), lahko razumemo, da igra Trie-stine ni bila blesteča, vsaj ne vseh 90 minut.

K sreči je Scichilone odigral odlično tekmo in je sam organiziral mostvo. Ta igralec ni posebno di-namičen, je pa zelo točen v poda-jah, tako da lahko režira igro tudi z obrambne polovice. Preko vedno boljšega Marinija so se njegove oči-vide končale pred nasprotnikovimi vrati, kjer pa je samo Vastini za-trgati zadovoljivo in ne po naključju tudi dosegel odločilni gol. Na vsak način pa Triestina trenutno nika-jor potrebuje nekaj novih, svežih sil. Igralcev ji ne manjka, vprašanje pa je, če bo Petagna imel dovolj po-guma, da se bo začel odločeno po-gledati nekaterim igralcem, ki so na videz nenadomestljivi. Naslednji dve tek-mi (v Trstu z Arcom in Lignano) prideta kot nalašč za to, saj jima bosta sledila odlična spopada z Bolzanom in Mestrino.

Devetnajsto kolo pa je bilo za Triestino uspešno tudi (in predvsem) zaradi poraza Bolzana, ki je podlegel Portogruaru. To dejstvo samo potrjuje mnenje, da je Portogruaro res eno najboljših ekip tega prvenstva in je zmagala Trieste prejšnji teden bila res zlata vredna. Kljub je Bolzano, ni pa klionla Mestrina, ki je v Pordenonu iztržila obe točki z dvema go-loma Grigoletti.

Številno Vastinijevih tekmecev se tako veča: Tržačan je sedaj znova na čelu lestvice, za njim pa so sedaj vedno bližji Bertocco (Valda-gno), Paganin (Alenese) in že ome-njeni Grigoletti. Tekma v Pordenonu je sicer pokazala, da tudi Mestrina nima več jasnih pojnov, ki so jo povelji do takih zmag. Tudi ona je odvisna od svojega najbolj-šega strelca ali od podvigo ostalih posameznikov, saj je v svojo kolek-tivno igro taktično precej razčarala. Čelo lestvice je tako zgubilo (mor-da samo trenutno) enega med naj-

važnejšimi člani, ni se pa okrepilo z Monfalconejem, ki je po vrsti dobrih nastopov zamudil v tekmi proti ekipi Union CS lepo priloznost, da bi se skupaj s Portogruarom še naprej držal vodečih. Nevarnejši izgleda sedaj Bassano, ki je zmagal v Schiu in ima skupno s Triestino najboljši napad prvenstva (sicer pa tudi eno najslabših obramb).

Na dnu lestvice je postal položaj Schia zelo dramatičen, pa tudi Lignano je znova v škripcih. Opo-mogel si je Malo, ki je odnesel toč-ko iz San Donaja, predvsem pa Arco in Oltisarcio, ki sta z ne-deljškima zmagama dosegla sredino lestvice. Valdagno in Torvis Sna prehajata z visokih zmag na čiste poraze, sicer pa bi se morala z lo-lahotko izmazati z vročega dela le-stvice. Pordenone pa nujno potrebuje zmage, ker je zdrsil že pre-cej globoko.

u k

NOGOMET

Pro Gorizia — Palazzolo 0:0

PRO GORIZIA: Pulia, Perusin, Medco, Lorenzon, Marangon, Bul-lian, Berlosio, Simonetti, Visintin, Miani, Battistuta.

PALAZZOLO: Politti, Romano, Cesaro, Fagotto, Mason, Seretti, Ostanel, Tomasino, Piccoli, Scapo-lo, Blason.

SODNIK: Della Folora.

Goričani se znajo izkazati z e-kipami, ki so precej močne in so na vrhu lestvice; z ekipami pa, ki so na zadnjih mestih lestvice, ne znajo pridobiti točke. To se je zgodilo tudi v nedeljo, ko je Pro Gorizia igrala z zadnjo ekipo v lestvici. Gostje so se trmasto zapirli v obrambo in ni jih bilo mogoče presenetiti.

V prvem polčasu so se Goričani še kar potrudili, saj so dva-krat zadeli prečko, v drugem delu igre pa so popolnoma odpovedali.

KONISKI ŠPORT

PARIZ, 31. — Na znani konjski dirki Prix d'Amérique je včeraj zmagal francoski konj Tidalium Péló. Veliki favorit tekmovalja, Une de Mai, je tudi v svojem le-tošnjem nastopu razočaral. Temu je bila kriva predvsem podedena steza, ki je ovrnila reden potek tekem in Tidalium je tako že dru-gič zaporedoma osvojil prvo mesto.

V NEDELJO V 3. AMATERSKI NOGOMETNI LIGI

Primorje — Virtus 1:0 (0:0)

PRIMORJE: Štoka, Visintin, Su-ber, Traupš, Del Bene (46. Bu-kavec V.), Pertot, Barnaba, Barba-ni, Puntar, Prašelj, Lipot.

VIRTUS: Pischutka, Protti, Sco-cchi, Giotto, Capitano, Sommo, Pie-soli, Billia, Popo, Roversi, Mosetti.

STRELEC: Scochi (avtogol) 6. min. d.p.

KOTOV 9:3 za Primorje.

SODNIK: Davanzo.

Z avtogolom Scochija v 6. mi-nuti drugega polčasa je Primorje na domačih tleh osvojilo še dve dragoceni točki. Srečanje je bilo s tehnične strani na zelo nizki ravn-i. Tržaška enajsterica je stopila na igrišče s trdnim namenom, da iztrži iz srečanja s prvim na le-stvici vsaj točko, zato je igrala zelo obrambno in se je redkokdaj spu-stila v napad. Teji igri je pripomo-glo še blatno igrišče, na katerem je bilo izredno težko igrati. Pri takem igrišču so bili bolj prizadeti Prosečani, ki so bili prisiljeni na-padati, saj sta jim točki bili krva-vo potrebni. Vsaka žoga je obstala v blatu, preigravanje pa je bilo sploh nemogoče. Sprito blatnega igrišča je toliko bolj nerazumljiva igra Primorja, ki je vztrajalo na kratkih podajah in tehničnih fine-sah. Proseška enajsterica je bila vseh 90. minut namodna, zmago pa je dosegla s pomočjo nasprotne-ga branilca. Lipot je predložil Praš-ju na levo stran igrišča: ta je preiskal Capitana (ki je nekot igral pri Triestini) ter streljal proti vratom. Žoga je zadelo Sco-cchija v prsi, spremenila smer ter ukanila vratarja in obležala v mreži.

Primorje je pokazala zadovoljivo telesno pripravljenost. Po nekate-denski odsonosti je spet nastopil Bukavec, čeprav le v drugem pol-času. Pokazal je dokajšno uigra-nost s tovariši in naslošno zado-voljno igro. Virtusu lahko očitno le dejstvo, da je zmagal nekot-liko grobo.

B. R.

V PRVENSTVU 2. AMATERSKE NOGOMETNE LIGE

Juventina — CRDA 2:1 (1:1)

JUVENTINA: Plesničar, Felicia-no, Zan, Peric, Rupil, Tabal E., Collini, Nanut, Sirk, Felcetič, Ta-baj M.

CRDA: Giucovaz, Maddaleni, Bar-bieri, Bartoli, Detoni, Punis, Co-terice, Dapretto, Vivoda, Piccione, Vidov.

SODNIK: Marasut iz Sesto Erel-ka.

STRELCI: v 12. min. p.p. Tabal E. in 22. min. Dapretto, v 44. min. d.p. Collini.

Štandreska enajsterica, ki je pre-tok nedeljo na domačem igrišču srečala ekipo CRDA iz Trsta, je že takoj v začetku tekme pokazala kakšno namene ima. Od prvih minut dalje se je ostro pognala v napad in ni prizanašala gostom. Prva je prišla do zadetka z golom Tabala E., ki je streljal kot in erezan za žogo je nezadržno šla v vrata. Premoč Juventine sta v tem polčasu dokazali v 20. in 22. minu-ti se prečki Edija Tabala in Collina. Protinapad moštva CRDA je takoj nato (vedno v 22. min.) dosegel izenačenje. Gol je padel iz

gneče pred vrati Juventine in Da-pretto, ki mu je žoga prišla pred noge, je nizko streljal v mrežo. Vratar Plesničar je s skokom na desno žogo sicer nekoliko zausta-va, a ne dovolj, da ne bi šla v vrata.

Drugi polčas je minil v premoči Juventine in vsa igra se je odvi-jala na polovici igrišča CRDA. Bi-lo je mnogo lepih akcij, a žoga ni hotela v vrata. V 30. min. je pre-čka ponovno preprečila Collini-jev zadetek. A prav slednjemu je mi-nuto pred koncem le uspelo pripra-viti gol zmage po akciji Collini - Miloš Tabal - Collini. CRDA, za-dnja na lestvici, svoje mesto zaslu-ži, ker je neugirana ekipa. V tek-mi proti Juventini je njenemu na-padu uspelo izpeljati le nekaj ne-varnih akcij. Dve od teh je s prav lepim podvigom onemogočil mladi Plesničar, ki je v tem srečanju prvič igral v štandreski prvi eki-pi v vlogi vratarja.

D. R.

Breg — S. Anna 0:0

BREG: Taurina, Possega, Čuk, Čermelj, Vatta, Race, Zonta (d. p.) Grmek, Mikuš, Rodella, Visin-tin, Grahonja.

V drugi amaterski kategoriji je kakovost moštvev zelo izenačena in je lahko vsako podedevanje ni-že uvrščenega na lestvici usod-no. Prav to je potrdila S. Anna v srečanju, ki je bilo v dolinski občini. Že kmalu po začetnih udar-cih so Brežani navallili v napad z namenom, da bi nasprotnika takoj spravili na kolena. To jim ni u-spelo, čeprav so ustvarili vsaj tri izredne priloznosti za gol. To-da vsaj dve so po nemarnem za-pravili in ves napor je bil zaman.

Takoj v začetku drugega pol-časa je bil nasprotnik kondicijsko boljši, ker Breg v prvem polča-su res ni štedil s silami. To pred-nost je znala S. Anna spremeniti v hitro in učinkovito igro, ki je vedno začela na sredini igrišča, kjer se je igra naših končala. V tem delu tekme je S. Anna poka-zala lepo skupno igro in je tudi dvakrat nevarno streljala na vrata, ki jih je branil odlični Tauri-an. Z lepim končnim napadom je S. Anna zaslužila delitev točk.

Po tekmi smo še enkrat ugo-to-vili, da katere napake Brega po-stajajo kronične (n. pr. zadrževa-nje žoge in preveč individualisti-ka na igro, premalo poslužen napad, pomanjkljivo streljanje na vrata in še marsikaj drugega). Brežanski igralci naj se zavedajo, da je no-gomet igra v enajstih in na vsem igrišču. Do zmage bodo prišli le, če bodo dali vsi vse od sebe. To so sposobni in zaslužijo precej vi-šje mesto na lestvici.

IST

Libertas — Zarja 1:0 (1:0)

ZARJA: Babuder, Bernetti, D. Metlika, Marc, S. Metlika, V. Krizmančič, Grčić, Bon. Žagar. Primožič, Vocci, Turco, Bosé.

KOTI: 8:4 za Zarjo.

V tretjem kolu povratnega de-la nogometnega prvenstva druge amaterske lige je Zarja klionla tr-žaški enajsterici z minimalno raz-liko. Vse je kazalo, da bo Zarja iztržila Libertasu dragoceno toč-ko. Bazovski nogometaši so se namreč branili prav do zadnjih minut igre, nekoliko pa so popu-stili le v prvem polčasu, kar so nasprotniki seveda izkoristili in do-segli odločilni gol.

Tekma se je začela z lahno pre-moči Libertasa, na katero so igralci Zarje odgovarjali s proti-napadi, ki pa niso prinesli za-zelehih sadov. V 15. min. so imeli domačini priloznost povelji, saj so zastreljali enajstmetrovko. To je prislili Zarjo, da je ponovno pri-silila in skušala povelji, kar pa ji ni uspelo. Nasprotno: v 35. mi-nuti je dosegel gol Libertas. Zar-ja in obramba je nekoliko popu-stila, kar je Libertas seveda takoj izbral in v hitrem protinapadu poslal žogo v desni kot vrat. Po tem zadetku so domačini še več-krat ogledali vrata Zarje, vendar je bil Babuder vedno na pravem mestu in je zanesljivo ubranil vse nasprotnikove strele.

V drugem polčasu se igra ni bistveno spremenila. Zarja je ime-

SAO PAULO, 31. — Na medna-rodnem košarkarskem turnirju v Sao Paulu je Sovjetska zveza pre-magala ZDA s 77:67 (41:31).

Atalanta — Inter 1:1

Bologna — Sampdoria 1:1

Catanzaro — Juventus 1:1

Vicenza — Roma 2:1

Milan — Varese 2:1

Napoli — Fiorentina 1:1

Torino — Mantova 1:1

Verona — Cagliari 1:1

Catania — Reggina 1:1

Genoa — Perugia 1:1

Lazio — Bari 1:1

Venezia — Lecce 2:2

Turris — Lecce 2:2

KVOTE:

13 — 72.214.800 lir

12 — 2.358.000 lir

TOPIP

1 — 1. Tidalium Péló

2 — 2. Vonaly Secondo

2 — 1. Zepelin

2 — 2. Quilico

3 — 1. Cardellino

2 — 2. Eros

4 — 1. Parato

2 — 2. Rustico

5 — 1. Tavani

2 — 2. Topina

6 — 1. Errore

2 — 2. Fiordapile

KVOTE:

11 — 939.968 lir

10 — 77.106 lir

DRUGE ŠPORTNE VESTI

NA ŠESTI STRANI

Vse je postajalo pepel, droban in tenak, pepel, ki ga raznaša veter po pusti krivini zemlje, kjer spijo pod rušo mnogi nje-govi prijatelji, po stezah hribov, proti zahodu, kjer so bri-gade, tja, kjer so še sledovi, ki so jih kdove kdaj izklesale očeljusti topov, in dobla, ki so že zasmolila rane.

Z eno roko je čvrsto zapiral rano, z drugo pa se je okle-pal resastih trav in se zagledal skozi veje v daljavo.

Stvarnost se je mešala s prividi. Reče zastave na robovih neba so gorele. Na očeh je začutil pekoče solze, ki so brazda-le obraz. Uzrl je gozd petrolejskih stebrov, dim in razvejane ovi in visoke hiše Bakuja. V ušesih so mu zvonili zvono-vi moskovskih cerkva in topovi stalingrajske bitke... Zvok štuk in katjus... Vse se je živalo v simfonijo... V grmenje neba, ki se je razpočilo...

«O, kako lepa boš zemlja, ko bo izdahnili poslednji ubijalec na tebi!»

Odhajam... kako naglo, kako nora, kako nepredvideno je prišlo...

Ze davno je zapustil boga in bog je zapustil njega. Zato se je spomnil ljudi, ki so mu blizu. S filmsko naglico so br-zeli prebislški spominov. Starši, ki jih je zgodaj izgubil... Ma-jor rdeče armade, ki ga je sprejel v stranko... Nemci so zdrsilili mimo njega kot pošastne sanje. Prikazal se mu je Duletov obraz. On je bil prvi, ki mu je zaupal. Lazar in Peme sta mu sestavljala mine... Blisk, ki ga je varoval pred gesta-pom... Pa Svarun... Podal mu je roko, ko je odhajal tja v deželo, ki je on, Mihajlo, ne bo več videl. Spomnil se je Ane... Poljaka ni več, zdaj bo moral Marko za botra. In Mirjam... zakaj ni raje odšel v Trst? Kako ga je čakala! Zdaj je šele domel, zakaj je tako želela otroka z njim...

Glavosi so se spet bližali. Prislilihni jim je. Bil je kot pasje lajanje in spet so se oddaljevali, kot bi se igrali z njim. Naj bo karkoli, z njim so računali za poravnani...

Zdaj mu je bilo žal, da ni zapodil otroka. Kako lep konec bi bil ob njegovem začetku in kako lep začetek ob takem koncu! Igra spomina, igra besed brez vrednosti, kot se igrajo pene valov sredi razburkanega morja: slika izgine, ko na-

stane...

«Zato, da sem postal to, kar sem, sem moral biti to, kar v resnici nisem. Kako žalostno protislovje! Skrivnost za tiste, ki bodo na splovu spomina otehi mogo izgledali. Rad sem imel ljudi in sovražil sem vse uniforme sveta. Najbolj pa ubijanje.»

Zapri je oči in se predal doživljaju, kako se giblje tema k temi. Kako se približuje zven tišine. Kako se pretaplja v naraščajočo grozo.

Laže, kdor govori, da ga ni strah neznanega!

Čutil je, da ga požira vodvorje, da ga obliava mračen hlad, in zdela se mu je, da blodi skozi sivino, enolično puščavo. In kaj vidi v njej? Kakšen blazen privid? Tu gredo kolone mrtvih bataljonov, brigad, divizij, senc, ki se pomikajo v praznino, saj gredo in on gre z njimi. Kdo gre in komu se pridružuje? Zdaj jih gleda z očmi radovednega opazovalca. Tu so po-veljniki in rekruti združeni. Prijatelji in sovražniki. Junači in panikarji. Lopovi in poštenjaki. Norci in pametni. Skušani in lepi. Tudi ženske so tu, čeprav so sence brez spola. Devce in cipe. SELE V SENCAH SMO VSI ENAKI, se mu je razode-la čista resnica. Je mar potem vse drugo privid, iluzija ali laž? Zato, da bi laže živeli in teže umirali? Ali je to puščava, ali je morje, so mar kolone reke, ali so samo pota ali samo krak vetrov?

Teža morečje megle je votla praznina v njem. Zdaj so vse izkušnje, vsi oclji že onkraj slehernega pomena. Kljub temu je dosegel svoj cilj, svoje spoznanje.

